

HAMISÍTÁS ELLENI NEMZETI STRATÉGIA

2008–2010

I. Bevezetés

1.1. Előzmények

A feketegazdaság visszaszorítása, valamint a szellemi tulajdonjogok megsértése elleni hatékony küzdelem érdekében, továbbá felismerve, hogy a szellemitulajdon-védelem hatékonyabbá tétele érdekében nemzeti stratégia-alkotásra és összehangolt fellépésre van szükség, a Kormány elfogadta az „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól szóló 1074/2007. (X. 1.) Korm. határozat módosításáról szóló 1002/2008. (I. 25.) Korm. határozatot. A kormányhatározat, amely 2008. február 1-jén lépett hatályba, egyfelől kibővítette az „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos hatáskörét a szellemi tulajdon védelme érdekében teendő feladatokkal, másfelől pedig létrehozta a Hamisítás Elleni Nemzeti Testületet (a továbbiakban: HENT), amely testület – javaslattevő, véleményező és tanácsadói feladatokat ellátó szervként – segíti a kormánybiztost a szellemi tulajdon védelmével összefüggő új feladatainak ellátásában.

A kormányhatározat értelmében a kormánybiztosnak hamisítás elleni nemzeti stratégiát és az ahhoz kapcsolódóan – eredmény-mutatószámokkal kiegészített – intézkedési tervet kell készítenie, és azt 2008. június 30-ig kell a Kormány elé terjesztenie.

A Kormánynak a kormányhatározat megalkotásában és az annak preambulumban kifejezésre jutó célkitűzéseire figyelemmel e stratégia alkalmazásában „hamisítás”-on a szellemi tulajdonjogok megsértésének valamennyi formáját érteni kell, függetlenül attól, hogy a szerzői jogi védelem, illetve az iparjogvédelmi oltalom melyik formájáról, illetve, hogy polgári jogi vagy büntetőjogi jogsértésről van-e szó.

1.2. A Hamisítás Elleni Nemzeti Stratégia célkitűzései

E Hamisítás Elleni Nemzeti Stratégia (a továbbiakban: stratégia) célja, hogy az ahhoz kapcsolt intézkedési terv végrehajtása útján

- a szellemi tulajdonjogok megsértésének hazai volumene számottevően csökkenjen;
- a jogsértések elleni fellépés hatékonyabbá váljon, eszközszerkezete javuljon;
- a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságára és megsértésének következményeire vonatkozó társadalmi tudatosság fokozódjék.

E célkitűzések megvalósítása a szellemi tulajdonjogok védelmének megerősítése útján

- előmozdítja az innovációt és növeli a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – versenyképességét;
- ösztönzőleg hat a szellemi tulajdonjogi védelemre alkalmas műveket, műszaki alkotásokat létrehozó szerzőkre, feltalálókra;

- csökkenti a feketegazdaság arányát, ami együtt jár a költségvetési bevételek növekedésével, a foglalkoztatás kifehéritésével, a hamisításból származó illegális jövedelem bűncselekményekbe való visszaforgatásának megakadályozásával;
- biztosítja a fogyasztók fokozottabb védelmét, így elősegíti különösen, hogy a fogyasztók egészségét és testi épségét is veszélyeztető hamis termékek kiszoruljanak a piacról;
- előmozdítja a működőtőke-beáramlást, erősíti a befektetői bizalmat és Magyarország kedvező nemzetközi megítélését a jogérvényesítés terén;
- magával hozza a kulturális ipar megerősödését és a kulturális sokféleség megőrzését;
- kedvezően hat a társadalom tehervállalási kötelezettségeire a gyógyszer- és élelmiszerhamisítással kapcsolatos későbbi egészségügyi kockázatok kizárása, illetve csökkentése útján.

E célok végrehajtása érdekében a stratégia gondoskodik arról, hogy

- valós és pontos, módszertanilag megalapozott helyzetkép készüljön a szellemi tulajdonjogok megsértésének hazai volumenéről és jellemzőiről;
- megfelelő tudatosságnövelő intézkedésekkel, illetve képzés útján a jogérvényesítésben közreműködők, valamint a kiemelt társadalmi célcsoportok megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a szellemi tulajdonjogok védelmének fontosságáról és megsértésük következményeiről;
- a jogérvényesítés szabályozási és intézményi feltételei javuljanak, a diszfunkciók, a hiányos együttműködésből adódó hátrányos következményei csökkenjenek;
- végrehajtása megfelelő eszközrendszer és monitoring útján, hatékonyságvizsgálat mellett történjék meg.

1.3. A stratégia alapelvei

A stratégiát a következő alapelveket szem előtt tartva kell végrehajtani.

1.3.1. Partnerség

A szellemi tulajdonjogok magánjogi természetéből következően kívánatos a tudatos, az e jogok védelmében gyakorlattan fellépő és a felkínált állami eszközrendszer magabiztosan használó jogosultak jelenléte. A stratégia csak akkor hajtható végre eredményesen, ha abban a szellemi tulajdonjogok jogosultjai, az őket tömörítő társadalmi és érdek-képviselői szervezetek a jogérvényesítésben közreműködő állami szervezetekkel együttműködve, proaktívan vesznek részt. E körben fontos a jogérvényesítésben közreműködő állami szervezetek részéről az együttműködésre való nyitottság megteremtése, illetve fenntartása, valamint a jogosultak társadalmi és érdek-képviselői szervezetei által már eddig is tanúsított kezdeményezőkézség megőrzése és fenntartása.

1.3.2. Hosszú távú szemlélet

A stratégia célkitűzéseinek megvalósítása több éven átívelő, folyamatos erőfeszítéseket igényel. A stratégia céljai csak akkor valósulhatnak meg, ha az összefüggő, egy irányba tartó, egymásra épülő részfeladatok, lépések és intézkedések rendszerszerű változásokat képesek generálni a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének hazai rendszerében.

1.3.3. Átláthatóság és ellenőrizhetőség

A stratégia végrehajtásának eredményességét és hatékonyságát megfelelő eszközökkel kell biztosítani. Ezt szolgálják az egyes intézkedésekhez rendelt indikátorok, a felelősök megnevezése, a végrehajtott intézkedésekről készített rendszeres beszámolók, a megfelelő visszacsatolásra való gondoskodás. A stratégia végrehajtása monitorozásának megfelelő fórumául maga a HENT szolgálhat. Ehhez társul a HENT honlapja, amely – a stratégia végrehajtására vonatkozó naprakész és részletes tájékoztatás útján – biztosítja a nyilvánosság megfelelő tájékoztatását az átláthatóság és az ellenőrizhetőség jegyében.

1.4. A stratégia kapcsolódása más kormányzati kezdeményezésekhez

1.4.1. „Új Magyarország” program

A stratégia kapcsolódik a Kormány „Új Magyarország” programjához, amelyben célkitűzésként megjelenik a szellemi tulajdon védelme és a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének előmozdítása. A kormányprogram szerint „támogatjuk az iparjogvédelmi oltalom megszerzését, megújítását, fenntartását, védelmét és *a jogérvényesítést*, valamint a hazai vállalkozások számára fontos külföldi technológiák átvételét, importját”.

1.4.2. „Üzletre Hangolva” program

A Kormány 2007. évi reformprogramja célul tűzte ki egyfelől – XIII.2. pontjában – az állam jogérvényesítő képességének megerősítését, másfelől – a XX.1. pontban, „Üzletre Hangolva” néven – az üzleti környezet javítását. Az előbbi a jogérvényesítés hatékonyabbá, egyszerűbbé és eredményesebbé tételének célkitűzése révén kapcsolódik szervesen a szellemi tulajdonjogok védelmének számos jogterületen átívelő biztosításához; az utóbbi pedig – a 2007. április 25-én elfogadott előterjesztés intézkedési tervében – kifejezetten hangsúlyozza a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogsértő cselekmények visszaszorításának szükségességét, kiemelve az időközben már létrehozott HENT felállításának fontosságát.

1.4.3. „Új rend és szabadság” program

A jogérvényesítés hatékonyabbá, egyszerűbbé és eredményesebbé tétele a legmesszebbmenőkig illeszkedik a Kormány által meghirdetett „Új rend és szabadság” programba, amelynek hangsúlyos fókuszja a feketegazdaság és a feketemunka visszaszorítása érdekében szükséges intézkedések kidolgozása és végrehajtása.

1.5. A stratégia felépítése

E stratégia

- bemutatja a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének hazai jogi és intézményi hátterét;
- helyzetképet ad a szellemi tulajdonjogok megsértésének hazai jellemzőiről és a jogsértések hatásairól;
- ismerteti a szellemi tulajdonjogok megsértése elleni nemzetközi fellépés tapasztalatait;
- meghatározza a fő pilléreket és a cselekvési irányokat;
- meghatározza eszközrendszerét;
- megállapítja a végrehajtásának monitorozására és hatékonyságvizsgálatára vonatkozó szempontokat;
- a 2010-ig terjedő időszakra intézkedési tervet állapít meg az egyes intézkedések, azok felelősei és forrásai meghatározásával.

II. A stratégia pillérei és cselekvési irányai

Első pillér: a hamisítással összefüggő jogsértésekre vonatkozó statisztikai adatok összegyűjtése, a statisztikai adatgyűjtés és -értékelés módszertanának kidolgozása, egy mindenki számára hozzáférhető és megfelelően strukturált adatbázis összeállítása, valamint a hamisítások gazdasági következményeinek számbavételére vonatkozó eljárások kidolgozása.

A hamisításra vonatkozó statisztikai adatok rendszerbe foglalása biztosítja a valós állapot felmérését, megalapozza az indikátorok rögzítését, valamint segítséget nyújthat ahhoz, hogy Magyarország eleget tegyen a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben előírt – az irányelv transzpozíciójának hatásait bemutató – jelentéstételi kötelezettségeinek, továbbá, hogy makroszinten felmérhesse a hamisítások gazdaságra gyakorolt következményeit.

Második pillér: a szellemi tulajdon védelmével és a jogérvényesítéssel kapcsolatos tudatosságnövelő és szemléletformáló intézkedések kezdeményezése és végrehajtása.

Ezzel összefüggésben biztosítani kell a jogérvényesítésben közreműködő állami szervek – így különösen a rendészeti és igazságügyi szervek – munkatársainak célzott továbbképzését, továbbá ki kell dolgozni, illetve folytatni kell egyes érintett társadalmi célcsoportoknak, így különösen a kis- és középvállalkozásoknak, a fogyasztóknak és a fiataloknak szóló információs és oktatási programokat, kampányokat.

Harmadik pillér: a jogérvényesítéssel összefüggő jogszabályi környezet és a jogalkalmazás kérdéseinek, valamint a jogosultakat segítő intézkedéseknek és eszközöknek az áttekintése, a szükséges módosítások, illetve új eszközök és intézkedések kezdeményezése.

A jogérvényesítés megfelelő jogszabályi háttérének biztosítása mellett gondoskodni kell arról, hogy a jogérvényesítéssel összefüggő hazai joggyakorlat is olyan irányban fejlődjön tovább, amely a jogosultak érdekeinek minél hatékonyabb védelmét szolgálja. Olyan támogató intézkedéseket kell kezdeményezni, amelyek a potenciális jogi lehetőségeken túlmenően ténylegesen is olyan helyzetbe hozzák a jogosultakat, hogy jogaiknak a jogsértőkkel szemben érvényt tudjanak szerezni.

A stratégia e három pillérén kívül – egyrészt az e területeken fellépő hamisítás lehetséges társadalmi-egészségügyi következményei, másrészt a hamisítási tevékenység e területeken tapasztalható intenzitása miatt, harmadrészt pedig a hazai iparági érdekekre figyelemmel – a következő három iparág kiemelt figyelemmel kísérése indokolt:

1. Élelmiszeripar
2. Gyógyászati készítmények, növényvédő szerek iparága
3. Kreatív és informatikai iparágak

A stratégiai pilléreket, a kiemelt iparági problémákat és a cselekvési irányokat a következőkben mutatjuk be részletesen.

2.1. Első pillér: a statisztikai adatok rendszere

2.1.1. Adatgyűjtés

Ahogy arra a függelékben szereplő helyzetelemzés is utal, a hazai jogsértésekre vonatkozó adatok származhatnak egyfelől a jogérvényesítésben közreműködő állami szervektől (vámhatósági, rendőrségi, ügyészségi és bírósági statisztikák), másfelől pedig a jogérvényesítésben érintett, döntően hazai társadalmi és érdek-képviselői szervezetektől. A szakmai érdek-képviselői szervek statisztikáinak fontos megalapozói a kutatóintézeti felmérések (pl. a MAHASZ esetében a GfK és a *Free Association* kutatásai). Lényegében ezek a források képezik az alapját a külföldi szervezetek (OECD, USTR, IIPA) által közreadott statisztikai adatoknak is. Az állami és szakmai szervezeti források mellett nemzetközileg elismert kutatóintézetek, gazdasági tanácsadó cégek (pl. *PriceWaterhouseCoopers*, *Deloitte&Touche*, *Centre for Economic and Business Research*, Gallup) végeztek célzott felméréseket egy-egy ágazatra, illetve egy-egy nemzetgazdaság egészére vonatkozóan.

A specializált adatgyűjtéshez mindenekelőtt szükség van a gyűjtendő adatok körének a meghatározására. A jogsértések makrogazdaságra gyakorolt hatásainak becslése, a leginkább veszteséggel sújtott területek felmérése indokolja, hogy az adatok gyűjtése a felvilágosító, tudatosságnövelő intézkedésekhez szükséges kriminológiai szempontok (a jogsértők életkora, foglalkozása, társadalmi helyzete) mellett gazdasági típusú, azaz a jogsértéssel okozott károkra, veszteségekre összpontosító szempontokra is figyelemmel legyen. Az átfutási időre, az eljárási intézkedésekre (ideiglenes intézkedések, biztosítási intézkedések, előzetes bizonyítás) vonatkozóan gyűjtött adatok a jogérvényesítés hatékonyságának a felmérését biztosíthatják.

A statisztikai adatok gyűjtésére vonatkozó alapvető rendelkezéseket a statisztikáról szóló 1993. évi LXVI. törvény szabályozza. E törvény 11. §-ának (1) bekezdése értelmében az adatszolgáltatási kötelezettséggel járó statisztikai adatgyűjtéseket az országos statisztikai adatgyűjtési program (OSAP) tartalmazza, amelyet a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) állít össze. Az OSAP megállapítása naptári évenként történik, és azt a Kormány rendeletben hirdeti ki.

A jogsértő tevékenységek, illetve felhasználások által érintett legális termelési, értékesítési tevékenységről az OSAP keretein belül az ágazati adatgyűjtések szolgáltatnak adatokat (pl. éves termékstatisztikai jelentés, éves gazdaságstatisztikai jelentés, jelentés a kiskereskedelem és vendéglátás eladási forgalmáról, jelentés a magyarországi mozik helyzetéről, a forgalmazott filmek eredményeiről, a megjelentetett VHS, DVD műsorokról, stb.). Az 1998–2008-ig terjedő OSAP-okat megvizsgálva az állapítható meg, hogy a jogsértő tevékenységekkel kapcsolatosan a következő adatsportok gyűjtése történik:

<i>Adat</i>	<i>Az adatgyűjtésért felel</i>
Szabálysértési jelentés	KSH
Helyi és megyei bírósági, ítéletábrlai és legfelsőbb bírósági ügyforgalmi statisztika	OITH
Jelentőlap a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás fiatalokú vádlottairól	OITH
Jelentőlap a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás	OITH

felnttkorú vdlottairól	
A jogerősen befejezett büntetőügyek vdlottai	OITH
Szabálysértési ügyforgalmi statisztika	BM (IRM)
Bűnügyi ügyforgalmi statisztika	BM (IRM)
Önkormányzati szabálysértési statisztika	BM (ÖM)
Egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztika	BM (IRM)
A megyei bírósági végrehajtók ügyeire vonatkozó ügyforgalmi és tevékenységi adatok	IRM
Önálló bírósági végrehajtók tevékenysége	IRM
Egységes nyomozhatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika	Legfőbb Ügyészség
Ügyészségi ügyforgalmi statisztika	Legfőbb Ügyészség

A fentiek alapján látható, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítésével összefüggő adatgyűjtés az OSAP-ban önállóan nem jelenik meg. Mindezek alapján indokolt egy olyan módszertani ajánlás kidolgozása, amely lehetővé teszi, hogy az OSAP keretében gyűjtött ágazati adatokból a szellemi tulajdonjogok megsértésére vonatkozó adatok kiszámíthatók legyenek.

1. cselekvési irány: a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogérvényesítési adatok gyűjtendő körének, fajtáinak pontos meghatározása, továbbá az elsődleges adatforrás-intézmények számára egységes módszertani ajánlás összeállítása, amely módszertani ajánlás alapján az OSAP-ból a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogérvényesítési adatok megállapíthatók.

Hatása: a gyűjtendő adatkör pontos meghatározottsága, a jogérvényesítési módszertan és statisztikák megalapozottá válnak

Indikátor: a gyűjtött jogérvényesítési adatok száma, a jogérvényesítési statisztikai megfigyelésbe vont szervezetek száma

2.1.2. Statisztikai módszertan

A gyűjtött adatokból levonható következtetések, a jogérvényesítési állapotjelentés elkészítéséhez elengedhetetlenül fontos az adatgyűjtés és -feldolgozás módszertani megalapozása.

Az Európai Bizottság 1998-ban tette közzé az ún. Zöld Könyvet a hamisítás és a kalózkodás elleni küzdelemről [*Green Paper, Combating Counterfeiting and Piracy in the Single Market*, COM(98)569], majd 1999-ben a helyzet orvoslására cselekvési tervet dolgozott ki. A cselekvési terv azonnali intézkedést igénylő feladatként jelölte meg – többek között – a jogsértésekre vonatkozó statisztikai adatok összegyűjtésére és elemzésére szolgáló módszertan kidolgozását. Ebben a kérdésben az Európai Bizottság megbízásából 2002-ben készült egy átfogó tanulmány (*Counting counterfeits: defining a method to collect, analyse and compare data on counterfeiting and piracy in the Single Market*, Centre for Economic and Business Research, London, 2002. július 15., CEBR-tanulmány), amely módszertani ajánlásokat is megfogalmaz a jogérvényesítési statisztikák összeállítására.

Az OECD által készített, 2007-ben közreadott jelentés (ld. a helyzetelemzés 6.2.2. pontját) elismeri, hogy a szellemi tulajdonjogi jogsértések esetében igen nehéz az adatok összegyűjtése e tevékenységek illegális, így titkolt jellegére figyelemmel. A jelentés arra is

utal, hogy nincs általánosan elfogadott és minden helyzetben alkalmazható módszertan a jogsértések mértékének és jellemzőinek a becslésére vonatkozóan.

A CEBR-tanulmány a hamisítási tevékenység becsült nagyságára vonatkozó statisztikai adatgyűjtés direkt módszerei tekintetében alapvetően három mérési technika alkalmazását ajánlja, amelyek a következők:

1. A vámhatóság, a rendőrség által rendelkezésre bocsátott bűnügyi statisztikai adatokon alapuló becslések: a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogsértő tevékenység tényleges nagyságát a felderített bűnesetek és a felderítési ráta hányadosaként definiálják. A felderített bűneseteket a büntetőügyi statisztika tartalmazza, a felderítési ráta értékének meghatározása becsléseken alapul.

2. Reprezentatív mintavételi eljárással készített, megkérdezéseken alapuló becslések: a felmérés irányulhat a hamisított termékek gyártóinak, a kereskedőknek, a fogyasztóknak, valamint a legitim üzleti tevékenységet folytató „versenytársaknak” a megkérdezésére.

3. Próbavásárlások tapasztalatai alapján végzett becslések: a kutató által végzett próbavásárlások a kiskereskedelem, e-kereskedelemben.

A hamisítási tevékenységre vonatkozó indirekt mérési módszerek makrogazdasági matematikai modelleken, valamint regressziószámításon alapuló becslésekkel operálnak. Szakmai körökben ezen túlmenően olyan mutatószámokon alapuló becslési módszerek, illetve modellek is meghonosodtak, amelyek a publikált statisztikai adatokból kiindulva közelítő becslési eljárással határozzák meg az adott ágazatban a jogsértő tevékenységek nagyságát (pl. ilyen a BSA/IDC módszere az illegális szoftverhasználatra vonatkozóan).

A szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogérvényesítési statisztikai adatgyűjtésnek egyfelől a hamisítási tevékenység méretének, terjedelmének a felmérésére, másfelől a hamisításból fakadó gazdasági hatásoknak, veszteségeknek a számszerűsítésére kell irányulnia.

A jogsértő tevékenységek felmérésével kapcsolatos ismert nehézségek ellenére erőfeszítéseket kell tenni a nemzeti adatgyűjtés és -feldolgozás módszertani megalapozására, a módszertan egységesítésére, nemzetközi sztenderdekhez való igazítására. Rendszerezett adatállomány révén van csak mód a jogsértések gazdasági-társadalmi hatásainak felmérésére, valamint számszerűsítésére, továbbá a jogsértések elleni küzdelem eredményességének és hatékonyságának mérésére, valamint a vizsgálat körébe vont adatok körének pontosítására, finomítására.

2. cselekvési irány: a jogsértő tevékenységek megfigyelésére vonatkozó nemzeti statisztikai módszertani ajánlás kidolgozásának megalapozása.

Hatása: a jogsértésekre vonatkozó adatokról módszertanilag megalapozott, hiteles és megbízható statisztikák készülhetnek

2.1.3. Gazdasági hatások felmérése

A helyzetelemzés 5. pontja bemutatja, hogy a hamisítás általánosságban milyen társadalmi-gazdasági hatásokkal jár. Ahhoz, hogy e hatások nemzetgazdasági szinten számszerűsíthetők legyenek, egységes módszertan kidolgozására van szükség, amely megfelel a nemzetközi sztenderdeknek. E hatások számszerűsítése nemcsak az egyes

intézkedésekhez rendelt indikátorok meghatározása miatt fontos, hanem azért is, hogy becslések álljanak rendelkezésre a feketegazdaság részét képező hamisítási tevékenységekből fakadó veszteségek volumenéről és súlyáról.

3. cselekvési irány: statisztikai módszertani ajánlás kidolgozása a hamisítás hazai gazdasági hatásmechanizmusainak és súlyának, illetve az okozott károk (veszteség) becsült értéke (beárazása) meghatározásához makro- és mikroszinten.

Hatása: a hamisítás gazdasági következményei további intézkedések meghatározására alkalmas módon számszerűsítve meghatározhatók

2.1.4. Statisztikai adatbázis és jelentés

A hosszú távú szemlélet mint stratégiai alapelv jegyében alapvető fontosságú az összegyűjtött és feldolgozott adatok folyamatos karbantartása, az adatállomány adatbázisba rendezése és a nyilvánosság számára történő közrebocsátása, valamint értékelése. A karbantartott adatbázis kiépítése fontos eszköze nemcsak a további szükséges intézkedések meghatározásának, hanem annak is, hogy az Európai Unió felé a szellemi tulajdonjogok érvényesítése terén fennálló adatszolgáltatásnak Magyarország eleget tehessen, továbbá a hazai jogsértések mértékére vonatkozó kifogásokat a saját maga által módszeresen gyűjtött adatok fényében értékelhesse és válaszolhassa meg.

4. cselekvési irány: a nemzeti statisztikai módszertan alapján rendszeres időközönként (1–3 évente) statisztikai adatgyűjtés végrehajtása a jogsértő tevékenységek által érintett ágazatokban és értékelő jelentés készítése a jogsértő tevékenység méreteiről és gazdasági hatásairól; a jelentés elérhetővé tétele a nyilvánosság számára. A jogsértő tevékenységekre vonatkozó statisztikai adatokból a nyilvánosság számára is hozzáférhető, folyamatosan karbantartott adatbázis kiépítése.

Hatása: a nyilvánosság számára hozzáférhető, rendszerezett, karban tartott jogérvényesítési adatok köre bővül, az adatok rendszerezettek, közreadhatók

Indikátor: adatgyűjtések száma, gyakorisága, az adatgyűjtésekben megfigyelt jogérvényesítési adatok száma

2.2. Második pillér: tudatosságnövelés, szemléletformálás és oktatás

A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központján keresztül gondoskodik arról, hogy az általános szellemi tulajdon-védelmi ismeretek különösen kiadványokon és különböző képzési formákon keresztül jussanak el a nagyközönséghez. Az MSZH alap-, közép- és felsőfokú tanfolyamokat szervez, felsőoktatási intézményekkel működik együtt a felsőoktatásban tanuló hallgatók szellemi tulajdon-védelmi képzése érdekében. A jogérvényesítéssel összefüggő oktatási, képzési feladatok ugyanakkor jól körülhatárolható célcsoportoknak szóló, testreszabott képzéseket kívánnak meg. Ilyen képzést kínálnak a jogérvényesítésben érintett egyes társadalmi és érdek-képviselői szervezetek is.

2.2.1. A jogalkalmazó szervek képzése

A szellemi tulajdon védelmével összefüggő tudatosságnövelés, szemléletformálás és oktatás egyik nagy célcsoportját a jogérvényesítésben közreműködő jogalkalmazó szervek munkatársai: a nyomozóhatóságok (vámhatóság, rendőrség) munkatársai, az ügyészek és bírák alkotják. Képzésükben más állami szervek, intézmények, mint például az MSZH és a Magyar Bíróképző Akadémia, valamint a társadalmi és érdek-képviselői szervezetek egyaránt részt vesznek. Az elmúlt években a következő képzésekre került sor:

— MSZH: az MSZH és az ORFK 2006-ban együttműködési megállapodást kötött a rendőrség munkatársainak szellemi tulajdon-védelmi képzésére. Mind ez ideig 61 rendőrségi munkatárs vett részt e képzésben.

— Magyar Bíróképző Akadémia: a bírák és az ügyészek képzésében három jogvédő szervezet (ASVA, BSA, ProArt) jellemzően közösen tevékenykedik, a 2006-ban szervezett konferenciát követően 2007-től indult egy négy részből álló képzés 20 bírórészére, amely a digitális kor szerzői jogi és technológiai kihívásaival foglalkozik. Ezen túl e szervezetek a bírák általános továbbképzéseinek keretén belül is tartanak előadásokat szakterületükről.

— Ügyészség: a bírák képzéséhez hasonlóan az ügyészek számára is – egy konferenciát követően – négynapos intenzív képzést szervezett 2007-ben az ASVA, a BSA és a ProArt, amelyen 20 ügyész vett részt; a program várhatóan további 20 ügyész számára 2008 őszi félévben folytatódik.

— Nyomozóhatóságok: a rendőrség, valamint a vám- és pénzügyőrség képzésében általában önállóan jelennek meg a jogvédő, illetve az érdek-képviselői szervezetek (pl. BSA), valamint az egyes jogosultak az adott iparág jellegzetességeire, egyedi ügyekre, tipikus elkövetési magatartásokra koncentrálnak. A ProArt például 2007-ben a BRFK 17, internetes bűnözéssel foglalkozó munkatársa számára szervezett képzést az internetes kalózkodásról, a képzést ebben az évben várhatóan 15–20 újabb munkatárs részére is megtartják. A VPOP-nak jelenleg kilenc szervezettel van együttműködési megállapodása, amely megállapodások a munkatársak képzését is magukban foglalják. A BSA rendszeres képzéseket tart az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal munkatársai részére.

A fenti adatokból látható, hogy jelenleg nincs intézményesített, rendszeres és módszeres szellemi tulajdon-védelmi képzés a jogalkalmazó szervek e három fő köre: a nyomozóhatóságok, az ügyészség és a bíróság tekintetében. Természetesen nemcsak a szellemi tulajdon-védelmi alapvető ismeretek átadása fontos, hanem az is, hogy a jogalkalmazók folyamatosan kövessék a szellemi tulajdonjogi jogsértések trendjeit és az elkövetés körülményeit, különös tekintettel az egyre inkább elterjedté vált internetes jogsértésekre és azok legújabb módoszataira, továbbá, hogy megvitassák és elemezzék a joggyakorlat alakulását, fejlődését az egységes és hatékony jogalkalmazás érdekében. A jogi háttér mellett kiemelt fontosságú tehát az alapvető technológiai ismeretek átadása, a tipikus jogsértési esetek bemutatása, a gazdasági összefüggések ismerete, a megfelelő szakértelem bevonásának szükségességéről való döntés képessége. A partnerség mint stratégiai alapelv jegyében az intézményesített képzés nem valósulhat meg az érintett társadalmi és érdek-képviselői szervezetek részvétele nélkül.

5. cselekvési irány: intézményesített szellemitulajdon-védelmi képzés kidolgozása és kísérleti jellegű bevezetése a jogérvényesítésben közreműködő jogalkalmazó szervek (nyomozhatóságok, ügyészség, bíróság) munkatársai számára.

Hatása: a tananyag bővülése, a jogalkalmazó szervek munkatársai szellemitulajdon-védelmi ismereteinek, tudatosságának növekedése

Indikátor: a speciális képzési, oktatási tananyagok száma, a képzésben részt vevők száma, illetve óraszám

2.2.2. A fiatal generációk oktatása és felvilágosítása

A jogsértésekkel szembeni küzdelem fontosságának felismerése és a jogsértésekkel szembeni társadalmi elutasítás fokozása akkor valósulhat meg, ha a szellemitulajdon-védelmi ismeretek átadása és a szemléletformálás már egészen fiatal korban megkezdődik. Ez azért is fontos, mert az információs társadalom kiépülésével hazánkban is egyre inkább elterjedté vált az Internet használata, különösen a fiatalabb generáció körében. Ugyanakkor, különösen a kreatív és informatikai iparágakban, a szellemi tulajdonjogi jogsértések dinamikus növekedésének a terepe éppen az Internet. Fontos tehát, hogy a szellemi tulajdon védelmének fontosságára vonatkozó ismeretek beépüljenek a hazai oktatási rendszerbe, akár általánosságban, akár az egyes oktatott tárgyakhoz kapcsolódva.

6. cselekvési irány: szellemitulajdon-védelmi alapvető ismereteknek – a kerettantervekben szereplő – jogi alapismereteken belül történő átadása érdekében oktatói segédanyagok, ismeretterjesztő, tájékoztató anyagok készítése a fiatal generációk oktatása és felvilágosítása érdekében, különös tekintettel az Internet útján elkövetett kalózkodásra.

Hatása: a tanulók szellemitulajdon-védelmi ismereteinek, tudatosságának növekedése

Indikátor: az elkészült segédanyagok, tájékoztató anyagok száma, a pedagógiai szaksajtóban megjelent publikációk száma

A felvilágosításra, bűnmegelőzésre vonatkozó általános programokat, kezdeményezéseket már működtet a rendőrség. Ezek egyike az ún. DADA, amely a rendőrség biztonságra nevelő általános iskolai programja. Évtizedes hagyománya és a bűnmegelőzés területén kiképzett előadói állománya van. Célja, hogy a gyermekek mindenkor felismerjék a veszélyhelyzetet, meg tudják különböztetni a pozitív és negatív befolyásolókat, továbbá konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy abból kikerülve ne érezzék vesztesnek magukat. A program önálló pontjaként jelenik meg a szabálykövetés általában (közlekedés, a mindennapi élet szabályai, a jogszabályok). Az „Ellen-Szer” a rendőrség 2004 óta működő bűnmegelőzési programja a legveszélyeztetettebb korosztály: a középiskolások számára. Célzottan a 16 éven felüli fiatalok számára készült, követve a DADA céljait, ismeretanyagát és módszereit a célzott korosztály igényeinek megfelelően módosították. Az Ellen-Szer a társadalmi devianciák, káros hatások ellen készíti fel a fiatalokat.

7. cselekvési irány: a szellemitulajdon-védelmi ismeretek beépítése az iskolások számára kidolgozott általános felvilágosító, nevelő, illetve bűnmegelőzési programokba.

Hatása: a program tartalmának bővülése, a tanulók szellemitulajdon-védelmi ismereteinek és tudatosságának növekedése

Indikátor: az oktatott iskolások száma, illetve aránya az összes tanulói létszámhoz viszonyítva, a szellemitulajdon-védelmi ismeretek oktatásának óraszám

A szellemitulajdon-védelmi tudatosságnövelés átfogó megközelítése alapvető fontosságú, figyelemmel arra, hogy a szellemi tulajdonjogi jogsértésekkel szembeni társadalmi elutasítás alacsony fokú. Magyarországon az MSZH Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központján keresztül évtizedek óta áll a szellemitulajdon-védelmi ismeretek terjesztésének szolgálatában ügyfélszolgálat, valamint tájékoztató anyagok elkészítésével és közreadásával, ezen túl országos lefedettséggel jelenleg 35 helyszínen, partnerek bevonásával működteti az Országos Szellemitulajdon-védelmi Információs Hálózatot.

Az általános ismeretterjesztés biztosítása mellett ugyanakkor egyes kiemelt célcsoportokra fókuszáló tájékoztatási tevékenység indokolt a jogsértések hatásainak való kitettség, mint például a fogyasztók, vagy pedig generációs jellemzők, mint például a fiatalok, diákok esetében. A fiatalok esetében különösen fontos, hogy a figyelemfelhívás a jogsértések elkerülésére való ösztönzés mellett széleskörű tájékoztatást nyújtson a szellemi alkotások legális felhasználási lehetőségeiről is.

Az Egyesült Királyságban például a 14–16 éves korosztályt megcélzó ismertetőcsomag készült (*The Think Kit*), amely minden egyes oltalmi forma tekintetében esettanulmányokat tartalmaz a korosztálynak megfelelő „tálalásban”. E csomag igen sikeresé vált: 2006–2007-ben a középiskolai tanárok 82%-a tartott igényt e csomagra. Finnországban „Pirate Factory” elnevezéssel indult tudatosságnövelő kampány középiskolai diákok számára.

A BSA „roadshow” formájában működtet iskolai felvilágosító-oktató programot. Az oktatás városonként halad, ügynökségek szervezik és bonyolítják. Egy adott városban egy hetet tölt az oktatócsapat: iskolánként egy nap, naponta 6 oktatási óra, este pedig szülő/diák közös gyűlés. Helyi médiatámogatás, játékok, díjak színesítik, teszik vonzóvá a programot.

A szórakoztatva tanítás („*edutainment*”) fontos eszköze a diákoknak, fiataloknak szóló tudatosságnövelő programoknak. Az ASVA és a ProArt például interaktív képregényt fejlesztett ki közösen a szerzői jogi ismeretek átadására (www.szerzoijog.sulinet.hu). 2006. szeptember 15. és 2007. január 31. között 50 ezer felhasználó töltötte ki az oldalon felkinált teszteket.

8. cselekvési irány: szellemi tulajdon-védelmi tudatosságnövelő hirdetés- és kommunikációs kampány szervezése az ifjúságra fókuszálva (tájékoztató anyagok készítése, közlemények és fizetett hirdetések megjelentetése a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, részvétel a fiatal célközönséget érintő rendezvényeken stb.).

Hatása: növekszik a kampány által megszólított fiatal korosztály tudatossága

Indikátor: nézőszám, hallgatósám, illetve aránya a 15–30 éves korosztályon belül, hirdetések gyakorisága (vetítések gyakorisága), a végrehajtott programok száma

2.2.3. Tudatosságnövelés a társadalomban

A tudatosságnövelésnek a célzott tájékoztató, ismeretterjesztő anyagok elkészítése és terjesztése mellett fontos eszközei az egyes célcsoportok számára szervezett versenyek, vetélkedők, játékok, a kreativitást és az innovációt ösztönző és egyúttal szellemi tulajdoni ismereteket igénylő pályázatok. Németországban „*Innovationen gegen Produktpiraterie*” (Innovációval a hamisítás ellen) címmel indult el az a kezdeményezés, amelynek célja, hogy ösztönözze a vállalkozások és a kutatóintézetek együttműködését a jogsértések elleni küzdelmet támogató eszközök, megoldások, technológiák kifejlesztésében és alkalmazásában.

Ugyancsak újszerű, Ausztriában és Finnországban már alkalmazott módja lehet a tudatosságnövelésnek, amikor a lefoglalt hamisított árukból az eredeti termékkel együtt bemutatva kiállítást szerveznek a nagyközönség számára. Ösztönző lehet továbbá a jogsértések leküzdésében élen járó vállalkozások számára díjak alapítása („*Anti Piracy Award*”, Ausztria). Franciaországban átfogó országos kampány indult a hamis termékek ellen „*Contrefaçon non merci*” (Hamisítás: köszönöm nem) címmel, a média közreműködésével.

A kreatív és informatikai ágazatok vonatkozásában a tudatosságnövelés nem korlátozódhat csupán a jogsértések (jellemzően: illegális letöltés, fájlmegosztás stb.) elkerülésének ösztönzésére, de a figyelem felkeltésével az illegális felhasználás valós alternatíváját nyújtó legális felhasználási lehetőségek felé terelnie a felhasználót.

9. cselekvési irány: hamisítás elleni országos kommunikációs kampány és programsorozat szervezése (tájékoztató anyagok készítése, közlemények és fizetett hirdetések megjelentetése a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, tájékoztatói célú rendezvények szervezése stb.).

Hatása: növekszik a kampány által megszólított társadalmi csoportok, körök szellemi tulajdon-védelmi tudatossága

Indikátor: a kommunikációs kampány programjain hallgatóként, illetve nézőként résztvevők száma, illetve aránya a 18–60 éves korosztályon belül, a kommunikációs kampány programjainak száma

2.3. Harmadik pillér: a jogérvényesítés jogi és intézményi hátterének fejlesztése, a jogosultakat segítő eszköztár bővítése

2.3.1. A hatályos szabályozás diszfunkcióinak áttekintése, a jogalkalmazás és a joggyakorlat javítása

A szellemi tulajdonjogok hatékonyabb érvényesítését célzó jogérvényesítési irányelv 2006-ban hatályba lépő hazai adaptálása, a jogérvényesítés reformjában kimunkált megoldások tovább javították a jogosultak magyarországi pozícióját. Átfogó jogszabályi módosítások iránt jelenleg nem mutatkozik igény, ugyanakkor meghatározott területeken a hatályos szabályozás megváltoztatása megkönnyítené a jogalkalmazó szervek munkáját, a jogosultakat hozzásegítené a jogaik hatékonyabb érvényesítéséhez, illetve a jogsértő magatartásokkal szembeni prevenciót is szolgálná.

Az üres adathordozókkal kapcsolatos visszaélések lényegi eleme, hogy a valóban jelentős gazdasági érdeksérelmet okozó, nagy mennyiségben, illegálisan másolt zenei anyagok, filmek, szoftverek többszörözéséhez az elkövetők többségében a szerzői jogdíj előzetes megfizetését igazoló hologram-matrica nélküli lemezeket használnak fel. Ugyanakkor a Fővárosi Főügyészség KÜFO 21355/2004/2-I. szám alatt kiadott állásfoglalása értelmében a matrica nélküli üres adathordozó forgalmazása nem valósítja meg a Btk. 329/A. §-a szerinti tényállást. Ezért érdemes megfontolni ezen a területen a Btk. módosítását, amely egyértelművé teszi a szöveget az ügyészség számára.

A szellemi tulajdonjogok alapvetően magánjogi természetére figyelemmel kívánatos, hogy a jogérvényesítés elsődleges eszköze a polgári jogi út és eszközök igénybevétele legyen. A szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos büntetőjogi rendelkezéseknek nem a polgári peres eljárások elhúzódására adott válaszként, hanem a tudatos és különösen veszélyes jogsértések visszaszorításának eszközeként kellene megjelenniük az arányosság követelményének és a büntetőjog *ultima ratio* jellegének betartásával. A jogosultak egyre gyakrabban választják a büntetőeljárás megindításának lehetőségét a szellemi tulajdonjogok érvényesítése érdekében. Ennek okai, hogy a társadalmi megítélés szempontjából a büntetőeljárásnak komolyabb visszatartó ereje van, mint a polgári pernek, és a jogsértők komolyabban veszik a büntetőjogi szankciókat, mint a polgári perben velük szemben alkalmazható – gyakran túl enyhének tartott – jogkövetkezményeket. Fontos tehát annak vizsgálata, hogy a polgári jogi és a büntetőjogi eszköztár milyen viszonyban áll egymással, és milyen megoldásokkal állítható helyre, illetve hozható létre közöttük a kívánatos egyensúly.

A szellemi tulajdonjogok sérelmét jelentő bűncselekmények esetében a felderítés eredményességét mozdíthatja elő a nyomozó szervek „fedett” eljárása. E körben meg kell vizsgálni, hogy a nemzetbiztonsági szervek milyen módon vehetnének részt az e bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozásokban, az e szervekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések támogatják-e ilyen irányú közreműködésüket.

10. cselekvési irány: a Btk. vonatkozó tényállásainak, illetve a szabálysértési tényállásoknak, valamint a büntetőjogi és a szabálysértési joggyakorlatnak, azok polgári jogi jogérvényesítéshez való viszonyának, valamint a nyomozási gyakorlatnak az áttekintése a jogalkalmazó szervek tapasztalataira tekintettel.

Hatása: a jogszabályok minőségének javulása, a jogalkalmazói gyakorlat javulása

A jogérvényesítés hatékonyságának elengedhetetlen feltétele, hogy a joggyakorlat a jogszabályok helyes értelmezése útján alakuljon. E körben alapvető fontosságú a jogalkalmazási anomáliák feltérképezése és azok megfelelő fórumokon való megvitatása.

Az elmúlt években különösen a büntetőjogi jogszabályok értelmezése tekintetében érkeztek jelzések a szellemi tulajdonjogok jogosultjaitól. E körben fontos látni, hogy különösen a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §) és az iparjogvédelmi jogok megsértése (329/D. §) bűncselekmények ún. kerettényállások, azaz az egyes oltalmi, illetve védelmi formákat szabályozó anyagi jogi jogszabályok, külön törvények határozzák meg, hogy egy adott művön, teljesítményen, műszaki alkotáson vagy árujelzön mikor áll fenn és milyen terjedelmű oltalom. E speciális anyagi jogszabályok helyes értelmezése és alkalmazása előfeltétele annak, hogy a büntetőjogi eszközök betölthessék funkciójukat, és érvényesülhessen a büntetőjogi felelősségre vonás *ultima ratio* jellege. A közös jogkezelő szervezetek problémákat jeleztek továbbá a bizonyítási teher és a szerzői jogi felelősség megállapítása kérdésében, továbbá a közvetítői eljárásban való részvétellel és a közös jogkezelő szervezetek eljárásbeli jogosítványaival összefüggésben.

11. cselekvési irány: a büntetőjogi jogalkalmazást elősegítő joggyakorlati adatbázis kiépítése, testreszabott ismertető kiadványok, a joggyakorlatot időről-időre elemző és bemutató hírlevelek készítése.

Hatása: a jogalkalmazói gyakorlat javulása

Indikátor: a kiadványok, hírlevelek gyakorisága, példányszáma, az adatbázisban szereplő információk mennyisége

Magyarországon a szellemi tulajdonjogok sérelmére elkövetett bűncselekmények legfőbb megjelenési helye az internetes forgalom mellett a piaci, vásári kereskedelem. A piacokon, vásárokon forgalomba kerülő, illegálisan előállított és forgalmazott termékek kereskedelme egyaránt károsítja az államot, a jogosultakat, a termékgyártást, a legális kereskedelmet és a vásárlót. A vásárokon és piacokon árusítható termékek körét meghatározó szabályozás jelenleg nem tiltja a szerzői jog által védett termékek ilyen jellegű árusítását. A piacok és vásárok ugyancsak fontos terjesztési helyszínei a döntően külföldön előállított, hamis árujelzővel ellátott ruházati termékeknek is.

12. cselekvési irány: a piacokra, vásárookra vonatkozó jogszabályi rendelkezések felülvizsgálata a hamisított és kalóztermékek ezeken a helyeken való értékesítésének megakadályozása érdekében.

Hatása: piacokon, vásárokon árusított hamisított és kalóztermékek mértékének visszaszorulása

Indikátor: piacokon, vásárokon árusított és lefoglalt hamisított és kalóztermékek száma

2.3.2. A jogérvényesítést segítő eszközök és technológiák

Mind a jogosultak, mind pedig a jogalkalmazó szervek általi hatékony jogérvényesítést előmozdíthatják olyan adatbázisok és technikai jellegű eszközök, amelyek az oltalom alatt álló alkotások, illetve megjelölések, továbbá az ezekben megtestesülő, illetve az ilyen megjelölésekkel ellátott termékek felismerését, azonosítását szolgálják. E technológiák fontos szerepet tölthetnek be az adóbevételek biztosításában is, különösen akkor, ha egy-egy adott termék, amelyet hamisítanak, jövedéki terméknek is minősül.

Olaszországban például egy olyan, a vámhatóságok által használt adatbázis kiépítésére került sor, amely az oltalom alatt álló eredeti termékek jellemzőit, azonosítóit tartalmazza. Ennek segítségével megállapítható, hogy a behozni kívánt termék hamisított-e vagy eredeti (FALSTAFF – *Fully Automated Logical System Against Forgery & Fraud*).

Ugyanakkor csak olyan ellenőrző és tanúsító technológiák alkalmazása célszerű, amelyek nem járnak a felhasználói jogosultságok sérelmével, mivel a legális felhasználás során szerzett ilyen negatív tapasztalatok hosszabb távon a felhasználók bizalomvesztéséhez vezethetnek, jelentősen csökkentve ezzel a legális felhasználás népszerűsítése érdekében tett erőfeszítéseket.

2.3.2.1. Adatbázisok: eMAGE és eMARKS

A hamisított termékek kiszűrésének újszerű eszköze lehet az ún. eMAGE-szolgáltatás, amely a nemzetközi és az európai közösségi, valamint egyes nemzeti oltalom alatt álló védjegyek és formatervezési minták hatékony keresését ábrafelismerési technikával lehetővé tevő adatbázist kínál. E szolgáltatáshoz kapcsolódik az eMARKS-projekt, amelynek célja, hogy piacra segítse az eMAGE-szolgáltatást piaci értékelés és a piacra való bevezetést megalapozó üzleti terv elkészítésével. A szolgáltatás megcélzott felhasználói körébe főként a vám- és rendészeti szervek munkatársai, valamint a kis- és középvállalkozások, szabadalmi ügyvivők, ügyvédek tartoznak, akik a fennálló oltalmak felderítésére, a jogszerzés megalapozására vagy jogérvényesítés céljából vehetik igénybe az eMage-szolgáltatást.

13. cselekvési irány: az MSZH, az ORFK és a VPOP közötti adatbázis-szolgáltatásra vonatkozó együttműködés kialakítása és működtetése (eMage-szolgáltatás).

Hatása: a jogsértések gyorsabb felismerése az adott technológiák felhasználásnak köszönhetően

Indikátor: a szolgáltatás igénybevételének gyakorisága, a szolgáltatás segítségével felderített jogsértések száma

2.3.2.2. RFID: rádiófrekvenciás azonosításon alapuló technológia

Az eredeti termékek azonosítását, a hamisított termékek kiszűrését segíti a rádiófrekvenciás azonosításon alapuló technológia. A rádiófrekvenciás azonosítás (*Radio Frequency Identification – RFID*) egy olyan automatikus azonosítási technológia, amely fizikai kontaktus nélkül, kizárólag rádiófrekvenciás adatátvitelt alkalmazva teszi lehetővé az elektronikus termékkóddal (EPC) ellátott áruk, termékek egyedi azonosítását és akár az azok

gyártásához használt alapanyagok beszállításától a felhasználóhoz kerülésükig történő nyomon követését. A terméken elhelyezett RFID-címkét az olvasó elektromágneses erőtere „kelti életre”. Az RFID technológia a teljes elosztási lánc mentén védi a terméket, pl. a gyógyszeripari termékek biztonságát, eredetiségét, garantálva ezzel a betegek biztonságát is; termékviSSzahívás esetén képes a visszagyűjtendő áru egyedi azonosításával a gyógyszer helyét gyorsan és pontosan meghatározni, illetve az elosztási láncba bekerült hamisított (illegálisan újracímkézett) termékeket azonnal kiszűrni. Az RFID technológia már számos országban bevezetésre került, illetve bevezetés előtt áll, így többek között Albániában, Koszovóban, Bulgáriában, Romániában és Szlovákiában; míg a felhasználás területei között szerepel a logisztika, gyógyszeripar, textilipar, élelmiszeripar, stb.

2.3.2.3. ADNS: jogjegy-rendszer

A Jogosultságot Tanúsító Adatbázis Szolgáltató Rendszer (ADNS – *Attestation Datanet Service*) a hazai szakemberek egy csoportja által kifejlesztett, számos országban szabadalmi bejelentés alatt álló – információ-technológiai megoldásokat is magában foglaló – szolgáltatás, amely az iparjogvédelmi oltalom alatt álló, illetve szerzői jogi védelemben részesülő termékek forgalmának ellenőrzésére szolgál, illetve megkönnyíti a hamis termékek azonosítását. Az ADNS-rendszer – eredeti koncepciója szerint – térítés ellenében nyújtott szolgáltatás, amelynek központi szolgáltatója és vele szerződött, illetve jogosultságot szerzett felhasználói vannak. A termék előállítója (illetve a szellemi tulajdon jogosultja) a szolgáltatóval kötött keretszerződésnek megfelelően a forgalomba hozatal előtt a szolgáltatónál megrendelt, és a szolgáltató által részére rendelkezésre bocsátott sajátos, hamisíthatatlan egyedi azonosító címkével (ún. jogjeggyel) látja el az oltalom alatt álló termékeket, amely tartalmazza a jogosult nevét és adatait, a termék típusát, az értékesítés földrajzi helyére vonatkozó adatokat, a jogosult által előírt korlátozó feltételeket, valamint a termékre vonatkozó esetleges egyéb információkat. A jogjegyen kódolt formában megjelenő információkat egyúttal rögzítik az ADNS-adatbázisban, amely az Internet vagy mobiltelefon segítségével a termék ellenőrzését a helyszínen lefolytató illetékes hatóság (rendőrség, vám- és pénzügyőrség) vagy a nagy- és kiskereskedelmi forgalmazó által bármikor lekérdezhető, és ezáltal gyorsan ellenőrizhető, hogy a termék törvényes eredetű-e. A termékre vonatkozó információk csak a szellemi tulajdoni jogosultságok megfelelő ellenőrzése után kerülhetnek be az ADNS-adatbázisba. A technológia piaci bevezetése korlátozott volumenben a szórakoztatóiparon belül, különösen a szerzői jogvédelem alatt álló videokazetták és DVD-k kereskedelmi forgalomba helyezése során már megtörtént, használata jelenleg is folyamatban van.

Az ADNS-rendszerhez hasonló megoldás bevezetése várható kísérleti jelleggel 2009 első felében, Németországban a hamis gyógyszerek piacról történő kiszorítása érdekében. A *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations* ajánlást dolgozott ki, amelynek lényege az eredeti gyógyszerek egyedi kódolására és azonosítására vonatkozó önkéntes eljárás bevezetése. Ennek során a forgalomba hozott egyes készítményeket a külső csomagoláson egyedi azonosító matricával kell ellátni, amely tartalmaz egy 14 jegyű, a gyártó által adott termékkódot, egy 20 jegyű, egyedi és randomizált azonosítót, egy 10 jegyű gyártási számot és a gyógyszer lejáratát. Minden egyes doboz egyedi azonosítója központi adatbázisba kerül, a gyógyszer kiadása előtt a gyógyszerteráiban szkennelvel beolvassák a kódot, és az adatbázisból ellenőrzik a termék valódiságát és a lejáratát.

14. cselekvési irány: a jogérvényesítést segítő, termékfelismerő, illetve -azonosító technológiák (RFID, ADNS) bevezetésére és szabályozására vonatkozó lehetőségek vizsgálata, e technológiák alkalmazásával kísérleti projekt indítása.

Hatása: a jogsértések számának csökkenése az adott technológiák felhasználásnak köszönhetően

Indikátor: a szolgáltatás segítségével felderített jogsértések száma, a technológiát alkalmazó gazdasági szervezetek száma, a technológia alkalmazásával érintett termékek árbevétele

2.3.3. A jogérvényesítést segítő szolgáltatások

A technológiai megoldásokon túlmenően fontos figyelmet fordítani azokra is, akik gazdasági tevékenységük folytatása során el kívánják kerülni, hogy mások szellemi tulajdonjogait megsértsék, és ennek érdekében megelőző lépéseket is kívánnak tenni. A jogsértések megelőzését szolgálják azok a szolgáltatások, amelyek célja annak kiderítése, hogy egy adott megoldás vagy megjelölés nem sérti-e mások iparjogvédelmi jogait. Szintén figyelmet érdemlő probléma, hogy a jogérvényesítést megnehezíthetik vagy akár meg is akadályozhatják az azzal összefüggő eljárások költségei. Meg kell vizsgálni, hogy az egyes jogosultakat milyen módon – akár egy biztosítási konstrukció révén – lehet olyan helyzetbe hozni, hogy a jogérvényesítés költségeit meg tudják fizetni.

2.3.3.1. Kutatási szolgáltatások

Az *eMage*-szolgáltatás mellett a jogsértések elkerülését, megelőzését segítik azok a szolgáltatások, amelyek célja egy adott műszaki megoldás vagy megjelölés oltalmi helyzetének tisztázása. Az MSZH e körben a következő szolgáltatásokat kínálja:

— szabadalomtisztasági kutatás, amelynek célja, hogy feltárja a hasznosítani kívánt termék vagy eljárás tárgykörével egyező tárgykörű szabadalmakat, és véleményt adjon arról, hogy a hasznosítani kívánt termék vagy eljárás beleütközhet-e a feltárt érvényes szabadalmak valamelyikébe. Előnye, hogy általa felmérhető a bitorlási kockázat az új termék vagy eljárás kifejlesztése, értékesítése, exportja előtt;

— védjegykutatás, amelynek célja annak feltárása, hogy a használni vagy oltalmazni kívánt megjelölés oltalom alatt áll-e már, illetve bejelentették-e azt lajstromozásra. A kutatás a hazai, valamint a Magyarország területére kiterjedő hatályú nemzetközi, illetve a közösségi védjegyek és védjegybejelentések állományában történik. A szolgáltatás abban nyújt segítséget, hogy egy új logó, cégnév vagy doménnév megválasztása során elkerülhető legyen mások védjegyoltalomból eredő jogainak megsértése;

— a CETMOS regionális védjegykutatás a védjegykutatáshoz hasonlóan a korábbi védjegyjogok feltárását célozza, azzal a különbséggel, hogy kilenc ország (Ausztria, Bulgária, Csehország, Horvátország, Lengyelország Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) nemzeti védjegy-lajstromában, az ezekre az országokra kiterjedő nemzetközi védjegyek körében, valamint az Európai Unió területén érvényes közösségi védjegyek lajstromában elvégzett védjegykutatási szolgáltatást kínál.

2.3.3.2. A jogérvényesítés anyagi támogatása, jogvédelmi biztosítás

A jogérvényesítéséhez nyújtott segítség egyik formája lehet, ha pályázati úton juthatnak a magánszemélyek, a kis- és középvállalkozások, valamint a közfinanszírozású kutatóhelyek azon költségeik megtérítéséhez, amelyek a jogérvényesítési eljárások lefolytatásához szükségesek. Külföldi és hazai jogérvényesítéshez 2008-tól a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal által meghirdetett, célzott pályázat keretében már lehet forrásokat igényelni.

További megoldás a jogérvényesítési eljárások tekintetében megvalósítandó jogvédelmi biztosítási rendszer lehet, amely megfelelő állami szerepvállalással is kiegészülhet. Az Európai Unióban jelenleg napirenden van a szabadalmakhoz kapcsolódó jogvédelmi biztosítás témája. A biztosítás fedezetet nyújthat a jogvitákból eredő perköltségekre vagy azok egy részére, amivel csökkenthető a hazai vállalkozások kockázata, és növelhető innovációs hajlandóságuk.

15. cselekvési irány: a jogsértések elkerülését, megelőzését és a jogérvényesítés elősegítését célzó szolgáltatási paletta bővítési lehetőségeinek, valamint a jogérvényesítés költségeit fedező jogvédelmi biztosítás megvalósíthatóságának vizsgálata.

Hatása: a jogsértések elkerülését, megelőzését és a jogérvényesítés elősegítését szolgáló eszköztár bővülése

2.4. Kiemelt iparágak: élelmiszeripar

Az elmúlt években jelentős mértékben megnőtt a hamisított termékek típusainak száma, amelyek között egyre nagyobb az egészségre és biztonságra kiható termékek – közöttük az élelmiszerek és italok – száma is. A *European Brand Association* adatai szerint Európában a vámszervek által a hamisított élelmiszerek tekintetében foganatosított lefoglalások száma 2003 és 2005 között 250%-kal nőtt. Az Európai Bizottság adatai szerint a vámszervek 2007-ben 1 924 896 darab hamis terméket foglaltak le: ez a 2006. évi adatokhoz képest 62%-os emelkedést jelent. A származást tekintve a legtöbb ilyen hamis termék Törökországból és Kínából érkezett. A hamisított élelmiszerek megtalálhatók a világ legtöbb piacán (pl. zöldségkonzervek, ételízesítők, tejpor, vaj, bébiételek, méz, instant kávé, alkohol, italok, édességek). Az e területet érintő hamisítás, még ha volumene nem is vethető össze a más iparágakat érintő jogsértésekével a viszonylag alacsonyabb profitráta miatt, azért is különös figyelmet érdemel, mert a jogosultaknál, illetve az osztársadalmi szinten jelentkező gazdasági kár mellett e termékek és készítmények sokszor közvetlen és különös egészségügyi és élelmiszerbiztonsági kockázatot jelentenek a felhasználóra.

A szellemi tulajdonjogok megsértése az élelmiszerek tekintetében elsősorban a védjegyek és a földrajzi árujelzők, valamint a formatervezési minták bitorlása formájában jelenik meg. A szabadalombitorlás ebben a szektorban nem jellemző, aminek magyarázata lehet az is, hogy az élelmiszergyártók a termékek összetételére, illetve előállítására vonatkozó ismereteiket inkább üzleti titokként kezelik, mintsem, hogy szabadalmat szerezve azt bárki számára hozzáférhetővé tegyék.

Az árujelzők hamisítása általában azon áruk esetében fordul elő, ahol maga a termék könnyen helyettesíthető egy olcsóbb termékkel, és ránézésre nehéz megkülönböztetni az eredetit a hamisítványtól. Tipikusan ilyen termék a tea vagy a szeszesitalok. A szeszesitalok – a különösen a prémiumkategóriákban magas ár miatt – egyébként is kedvelt célpontjai a hamisításnak. A szeszesitalok esetében nemcsak a védjegyjogosultakat és a földrajzi árujelzők jogosultjait érheti kár, hanem az államot is, e termékek ugyanis gyakran egyúttal jövedéki termékek is.

Az illegális tevékenységek elleni küzdelemben az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv sajátos lehetőséggel bír alaptevékenységéből kifolyólag. Részben más hatóságok jogsegélyére és közreműködésére van utalva a felderítések során (Ket.), ugyanakkor – társszerveitől eltérően egyedülállóan – az élelmiszerbiztonság szempontjából fontos nyomon követhetőség biztosítása révén nemcsak pontszerű, célzott ellenőrzéseket végez, hanem folyamatában felügyeli a lánc egészét. Ebből következően önállóan képes az illegális előállító, forgalmazó, hamisító tevékenységek visszaszorítására, a társhatóságokkal együttműködve az ezekből a tevékenységekből származó jövedelmek felderítéséhez pedig hatékony segítséget nyújt. Mindezt oly módon teszi, hogy közvetlenül a legális tevékenységet végző előállítók, forgalmazók, illetve végső soron az állampolgárok (fogyasztók) jól kommunikálható érdekeit is szolgálja, alaptevékenységének alapvető állampolgári igényből fakadó társadalmi elfogadottsága révén.

A teljes élelmiszerlánc felügyelete során a fogyasztóvédelem az elsődleges szempont, azaz annak biztosítása, hogy az élelmiszerek esetében a fogyasztóhoz biztonságos, az előállító által garantált összetételű élelmiszer kerülhessen. Az e területen általában használt „hamisítás” fogalom így jóval tágabb kört foglal magában, mint a szellemi tulajdonjogok

megsértése. Nyilvánvalóan az élelmiszerbiztonsággal összefüggő hamisítási tevékenység az átcsomagolás, átcímkezés (minőségmegőrzési idő, fogyaszthatósági idő módosítása), az értéktelen, esetleg veszélyes anyag bekeverése, a szándékosan nem jelölt összetevő jelenléte vagy a hamis vizsgálati bizonylat is. Ezen a területen indokolt ezeket a tevékenységeket egységesen kezelni, illetve ezzel egyidejűleg meghatározni azokat a jelenségeket, amelyek a szellemi tulajdonjogok megsértéséhez kapcsolódnak. Az élelmiszerlánc felügyeletét ellátó hatóságok tevékenysége – amely magában foglalja a szellemi tulajdonjogok e területen történő megsértése elleni fellépés során történő közreműködést is – megfelelő jogszabályi háttérrel, hatékony intézkedési jogkörökkel igényel. Különös tekintettel az élelmiszerlánc biztonságáról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvényben foglaltakra, meg kell vizsgálni, hogy a jelenlegi szabályozás, illetve a törvény rendelkezései összhangban állnak-e a jogalkalmazó hatóságok gyakorlati igényeivel. Ennek részeként a törvény végrehajtási rendeletei is átdolgozásra kerülnek. A hamisítás elleni küzdelem részeként fontos továbbá áttekinteni az e területen jellemzően alkalmazott bírság intézményével összefüggő szabályozást és gyakorlatot, ideértve különösen a bírságkiszabás és -behajtás gyakorlatát és eredményességét. Mindezek mellett szembe kell nézni az egyre kifinomultabb eszközök alkalmazásával is, amelyek felderítéséhez fejlett (és költséges) analitikai-kémiai módszerek alkalmazása szükséges (pl. nyomelemek alapján eredetmeghatározás, GMO-összetevő detektálása, stb.). Az élelmiszerlánc-felügyelet eszközrendszere tekintetében erősíteni kell továbbá a hatósági ellenőrzés rendszerét, a jelenlegi szervezetrendszer keretén belül szükséges egy speciális hatáskörű külön szervezeti egység létrehozása megfelelő infrastruktúrával.

16. cselekvési irány: az élelmiszerhamisítás területét érintő jogszabályok áttekintése a jogalkalmazó hatóságok gyakorlati tapasztalatai alapján, ideértve a bírságkiszabás és -behajtás gyakorlatát, továbbá a felderítéshez szükséges eszközök fejlesztését, a szervezetrendszer áttekintését is.

Hatása: a jogszabályok minőségének javulása, a jogalkalmazói gyakorlat javulása

Az élelmiszerbiztonság területén is indokolt, hogy létrejöjjön a megfelelő tanúsító rendszer, amely a termékeken elhelyezett és a szükséges információkat tartalmazó kódrendszer segítségével támogatná a hamisítás elleni fellépést. Az élelmiszerbiztonsági feladatokat ellátó hatóságok döntéseinek a lehető legnagyobb nyilvánosságot kell biztosítani, ami a megfelelő visszatartó erő biztosításával ösztönözne a jogkövető magatartásra. Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvénynek a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó rendelkezéseivel összhangban, annak gyakorlati háttérének megvalósítása érdekében ki kell építeni egy – az eddigiektől elkülönítetten kezelt – nyilvános elektronikus adatbázist, ahol a hamis élelmiszerekkel kapcsolatos információk mindenki számára hozzáférhetőek lesznek. Emellett továbblépést jelenthet a felderítések terén egy „forró drót” létrehozása, ahová bejelentéseket lehet tenni a témában.

17. cselekvési irány: az élelmiszerhamisítási adatokból naprakész és folyamatosan karbantartott, a nyilvánosság számára hozzáférhető adatbázis kiépítése, „forró drót” létrehozása.

Hatása: az élelmiszerhamisítási adatok körének, számának bővülése, az adatok rendszerezetté, közreadhatóvá válása

Indikátor: az élelmiszerhamisítási adatok száma

Az élelmiszerhamisítás elleni küzdelem fontos része a tudatosan felépített központi és helyi kommunikáció, kapcsolattartás civil szervezetekkel, ideértve a fogyasztókat és az élelmiszeripari vállalkozásokat tömörítő szervezeteket, a lakosság részére jogi tanácsadás, jogsegélyszolgálat kiépítése, a hatósági szakemberek képzése és oktatása.

18. cselekvési irány: az élelmiszerhamisítás megelőzése érdekében annak fogyasztóvédelmi vonatkozásait középpontba állító kommunikációs kampány szervezése, jogsegélyszolgálat kialakítása, a hatósági szakemberek képzése, oktatása.

Hatása: növekszik a kampány által megszólított fogyasztók tudatossága, javul a jogalkalmazói gyakorlat

Indikátor: a hamisított élelmiszerek értéke, illetve aránya az ágazat bruttó árbevételében, a kommunikációs kampány programjai hallgatóságának száma, a végrehajtott programok száma, a jogsegélyszolgálat ügyfeleinek száma, oktatott szakemberek száma

2.5. Kiemelt iparágak: gyógyászati készítmények, növényvédő szerek iparága

Hamis gyógyszeren, illetve állatgyógyászati készítményen az olyan, engedéllyel nem rendelkező terméket értjük, amely külső megjelenésében hasonlít az eredetihez, és tartalmazhat hatóanyagot, amelynek mennyisége elérheti vagy meghaladhatja a hatásos szintet, de lehet hatóanyagmentes is. A hamis termékben hatóanyag mellett szennyező anyagok is előfordulhatnak, amelyek közömbösek lehetnek, vagy toxicitásuk miatt veszélyeztethetik az egészséget. A hamis készítmények előállításához nem feltétlenül szükséges laboratóriumi környezet (bár gyakran fejlett technológiák alkalmazására kerül sor,) előfordul, hogy kimondottan „barkács” jelleggel állítják elő ezeket a hamisítványokat, korántsem steril körülmények között. A tárolásuk módja szintén messze elmarad az eredeti készítmények szigorú előírásaitól.

A gyógyszerhamisítás jelenleg elsősorban a fejlődő országokban ölt aggasztó méreteket. A fejlődő országokban a forgalmazott gyógyszerek 25–50%-a hamis. Ez nem egyszer okozott már súlyos egészségügyi katasztrófát, több ezer ember halálát dél-kelet-ázsiai országokban, illetve Afrikában, ahol hatóanyag nélküli gyógyszert szedtek, sok ezren haltak meg. A hamisított gyógyszerek kereskedelme a fejlett országokat sem kerüli el: az USA-ban hatalmas piaca van a hamis gyógyszereknek. A jelenségre reagálva a WHO hamisgyógyszer-ellenes akciócsoportot hozott létre (*International Medical Product Anti-Counterfeiting Task Force – IMPACT*), az Európai Bizottság pedig 2008. március 11-én nyilvános konzultációt kezdeményezett a szükséges jogalkotási lépések megalapozása céljából. Az Európai Gyógyszerügynökség (*European Medicines Agency – EMEA*) keretében az Európai Unió gyógyszereket, illetve állatgyógyászati készítményeket felügyelő hatóságainak vezetőiből álló testület (*Head of Medicines Agencies – HMA*) égisze alatt működik a „*Working Group of Enforcement Officers*” és a „*Small Bull Group*” munkacsoport, az előbbi a gyógyszerek, az utóbbi az állatgyógyászati készítmények területén. Az Európai Gyógyszerügynökségen belül működő inspektori munkacsoport (*GMP/GDP Inspectors Working Group*) szintén humán és állatgyógyászati vonalon foglalkozik a kérdéssel. Az Európa Tanács szintén aktív e területen (*Ad Hoc Group on Counterfeit Medicines*).

Az Európai Bizottság adatai szerint az Európai Unió vámhatárain 2007-ben 4 081 056 darab hamis gyógyszerterméket foglaltak le. Ez a 2006. évi adathoz képest 51%-os növekedést jelent. A 2007. évben a hamisított gyógyszerek fő forrásai Svájc és India voltak. A hamisított gyógyszerek köre is változóban van: a hamisítás mind ez ideig az ún. életmód-gyógyszereket érintette (pl. diétához használt vagy szexuális problémákat kezelő gyógyszerek), de egyre növekszik az életmentő gyógyszerek (rákellenes vagy szívbetegségek elleni gyógyszerek) aránya a hamisított gyógyszerállományon belül. Ez utóbbiak esetében a hatóanyag mennyisége jóval kisebb a gyógyító hatáshoz szükségesnél. Az internetes áruközvetítés mellett a hamisítók egyre inkább beépülnek a terjesztési láncba.

Hazánkban is egyre elterjedtebb a hamis készítmények kereskedelme, ugyanakkor a legális forgalmazási utakra még nem került be hamisított gyógyszer, így nálunk jelenleg kizárólag illegális csatornákon keresztül kerülnek értékesítésre ezek a készítmények. Magyarországon nagyon szigorú a gyógyszer-, illetve állatgyógyászatikészítmény-ellátási lánc ellenőrzése és az Országos Gyógyszerészeti Intézet (OGYI), valamint a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MGSZH) hatáskörében végzett vizsgálatok eljárás módja, így a legális forgalmazási csatornákon kizárólag megbízható, jó minőségű termék vásárolható. A határok nélküli belső piacon ugyanakkor számolni kell azzal, hogy az Európai Unió területén már forgalomba hozott hamis készítmények utat találnak belföldre is. Az engedély nélküli gyógyszerkereskedelem különböző formái Magyarországon is jelen vannak. Ilyenek például a szolgáltatásra vonatkozó engedéllyel nem rendelkező internetes vagy egyéb csomagküldő szolgálatok, a szolgáltatásra vonatkozó engedéllyel nem rendelkező internetes, külföldi szolgáltató által biztosított virtuális „gyógyszertár” (*e-pharmacy*), továbbá a piacok és utcai árusok által kínált gyógyszerek, valamint gyógyszerreklámok elhelyezése nem legális helyeken (pl. villanyoszlopon).

Hazánkban elsősorban a vényköteles életmód-gyógyszerek hamisítványaival találkozhatunk, amelyekhez egyébként megelőző orvosi vizsgálattal lehetne hozzájutni legálisan. A legtöbbször számára ugyanakkor – szégyenérzetükre vagy időhiányra hivatkozva – egyszerűbb megoldás a készítmény megvásárlása más, nem ellenőrzött forrásokból. A Magyarországon lefoglalt hamis gyógyszerek jellemzően nem belföldön készülnek, hanem – a csomagolásokon szereplő feliratokból ítélve – legtöbbször valamilyen közel-keleti országból, esetleg Indiából vagy Kínából érkeznek hazánkba. A hamisítványok nem minden esetben olcsóbbak az eredetnél. Gyakran nem a kedvező ár miatt népszerű, hanem mert a gyógyszerhez jutás nem kapcsolódik vény felírásához, orvosi vizithez. Az internetes kereskedelem az európai tapasztalatok alapján a hamis készítmények fő értékesítési csatornájává vált, mert anonim, és a reklamálás lehetősége csekély. A hamisítók egyre hatékonyabban tevékenykednek, hologramok, illetve egyéb fejlett nyomdatechnikai eszközök előállítására is képesek, és így a hamisítások felismerése egyre nehezebbé válik. A probléma megelőzésére és kezelésére megalakult a Magyar Gyógyszerrendészeti Csoport, amelynek tagjai az OGYI, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága (VPOP), az ORFK, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ), a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (NFH) és a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ, Állatgyógyászati Termékek Igazgatósága (ÁTI).

A növényvédő szerek hamisítása is egyre elterjedtebb a kereskedelmi szektorban. Az Európai Növényvédőszer-gyártók Szövetségének (ECPA) becslése szerint az európai piacon megközelítőleg 5–7% a hamisított és illegális növényvédő szerek aránya, amely be nem fizetett központi bevételek (adók) esetében 360–510 millió euró kiesést jelent évente. Hamis

növényvédő szerek azok a készítmények, amelyeket nem engedélyeztek, mégis gyakran egy már engedélyezett termék nevét viselik, és rendszerint a párhuzamos behozatali eljárást kihasználva kerülnek a felhasználókhoz. Megkülönböztethetők a jó megjelenésű hamisítványok, valamint az alacsony színvonalú másolatok. A jó megjelenésű hamisítványok esetében a csomagolás, a címkézés és a készítmény hatóanyaga, beltartalma is olyan jól reprodukált, hogy a felhasználó nehezen tudja megkülönböztetni az eredetitől. Előfordul, hogy a csomagolás valódinak látszik, de az eredeti hatóanyag felhígításra került, vagy a jó csomagolásba illegális terméket töltenek. Az alacsony színvonalú másolatokat könnyebb felismerni, a címke kezdetleges, a csomagolás tartalma változó.

A hamis növényvédő szerek kereskedelmének komoly következményei vannak, hátrányos hatásúak mind a felhasználókra, mind a legális növényvédő szert gyártókra, illetve forgalmazókra, és veszélyt jelentenek a termésre is. A növényvédőszer-iparra szigorú engedélyezési rendszer jellemző. Az ipar évről évre egyre többet szán kutatásra és fejlesztésre (az Európai Unióban mintegy 185-200 milliárd forintot évente), a növényvédő szerek piacán nagy a verseny. A hamis készítmények sértik az iparjogvédelmi jogokat (szabadalmi oltalom alatt álló hatóanyagok, védjeggyel ellátott, forgalomba hozott készítmények), és kiemelt kockázatot jelentenek a növénytermesztésben is. Az egyes hamis készítmények hatóanyaga hasonló lehet a legális készítményekéhez, de mivel nem vizsgálták egészségügyi, környezeti hatásukat, így potenciális veszélyt jelenthetnek a termésre, az emberek és állatok egészségére, a környezetre.

A hamis készítmények felderítése a jelenlegi növényvédelmi hatósági rendszeren belül az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény és a Ket. mentén szabályozott. Ugyanakkor a törvény végrehajtási rendeletei még megalkotásra várnak. A törvény megteremtette a próbavásárlás lehetőségét, ami nagyban segítheti a felderítést. Ugyanakkor a hamis készítmények viszonylag ritkán lelhetők fel a hazai forgalmazásban, főként az illegális csatornákon keresztül érhetők el, például olyan esetben, amikor az ilyen készítményeket közvetlenül a felhasználókhoz juttatják el, például magánlakáson történő átadással. Az élelmiszeriparhoz hasonlóan a növényvédőszer-iparban is erősíteni kell a hatósági ellenőrzés rendszerét az élelmiszerlánc-felügyelet eszközszerkezete tekintetében, a jelenlegi szervezetrendszer keretein belül szükséges egy speciális hatáskörű külön szervezeti egység létrehozása megfelelő infrastruktúrával.

19. cselekvési irány: a gyógyszerhamisítás, illetve állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek hamisításának megelőzése érdekében a jogszabályi környezet és a joggyakorlat felülvizsgálata [párhuzamos import, átcsomagolás, büntetőjogi szankcionálás, vámhatósági eljárási szabályok és intézkedési lehetőségek (pl. postacsomagok, okmányok ellenőrzése, személyes használatú gyógyszernek mondott mennyiségek vizsgálata), a felderítéshez szükséges eszközök fejlesztése, a szervezetrendszer áttekintése].

Hatása: a jogszabályok minőségének javulása, a jogalkalmazói gyakorlat javulása

A gyógyszerhamisítás, az állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek hamisítása elleni küzdelem fontos része a tudatosan felépített központi és helyi kommunikáció, kapcsolattartás civil szervezetekkel, ideértve a fogyasztókat és a vállalkozásokat tömörítő szervezeteket, a lakosság részére jogi tanácsadás, jogsegélyszolgálat kiépítése, a hatósági szakemberek képzése és oktatása.

20. cselekvési irány: specializált képzés kidolgozása és indítása a jogalkalmazó szervek számára a hamisított készítmények felismerése céljából, továbbá jogsegélyszolgálat kiépítése, a hatósági szakemberek képzése és oktatása.

Hatása: a jogalkalmazói gyakorlat javulása

Indikátor: a speciális képzési, oktatási tananyagok száma, a képzésben részt vevők száma, a jogsegélyszolgálat ügyfeleinek száma, oktatott szakemberek száma

A hamis készítmények elterjedése Magyarországon kezdeti stádiumban van, így a középpontba a fogyasztói tudatosság növelését kell állítani. A fogyasztókban azt kell tudatosítani, hogy a gyógyszerárban és egyéb ellenőrzött csatornákon vásárolt gyógyszer, állatgyógyászati készítmény, illetve növényvédő szer valódi, ellenőrzött és állandó minőségű, míg az ezen kívül vásárolt termékek döntően hamisítványok.

21. cselekvési irány: a gyógyszerhamisítás fogyasztóvédelmi vonatkozásait, illetve az állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek hamisításának hátrányos következményeit középpontba állító kommunikációs kampány szervezése.

Hatása: növekszik a kampány által megszólított fogyasztók, illetve felhasználók tudatossága

Indikátor: a hamisított készítmények, termékek értéke, illetve aránya az ágazat bruttó árbevételeiben, a kommunikációs kampány programjai hallgatóságának száma, a végrehajtott programok száma

2.6. Kiemelt iparágak: kreatív és informatikai ipar

A kalózkodás, vagyis a szerzői jogi védelem alatt álló alkotások illegális felhasználása az elmúlt évek során olyan méreteket öltött Magyarországon, ami közvetlenül veszélyezteti a teljes szerzői jogi ágazat létét. Az MSZH munkatársai által a Szellemi Tulajdon Világszervezetével együttműködésben, 2005-ben készített, „A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon” című felmérés szerint a szerzői jogi ágazatok együttes hozzájárulása a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott értékhez 6,67%, a bruttó kibocsátáshoz 9,68%, a munkavállalói jövedelmekhez 7,17% volt, és itt kapott munkát a foglalkoztatottak 7,1%-a.

Az iparág becsült összesített vesztesége 2005-ben meghaladta a 65 milliárd forintot, az ebből eredő összesített nemzetgazdasági kár pedig közel 225 milliárd forint volt. Az ebből adódó 2005-ös állami adóbevétel-kiesés több mint 45 milliárd forintra tehető. A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése terén ismertté vált bűncselekmények száma 2005-ben meghaladta a 35 000-et.

Általános tapasztalat, hogy a végrehajtásban részt vevő hatóságok a szerzői jogok megsértését a kis súlyú deliktumok közé sorolják, annak ellenére, hogy e cselekmények évente jelentős kárt okoznak a jogosultaknak, valamint az elmaradt adóbevételeken keresztül

az államnak is. Ezt a trendet mutatja például a megindult nyomozások megszüntetésének aránya és a kiszabott büntetések mértéke. A polgári úton történő jogérvényesítés is igen nehézkes és hosszadalmas, elsősorban a bizonyítás nehézségei miatt.

A szerzői jogi jogsértések társadalomra veszélyessége az elmúlt évtizedben jelentősen megnőtt, fontos ezért, hogy a vagyoni elleni bűncselekmények visszaszorításával, megelőzésével kapcsolatos feladatok között kapjon kiemelt szerepet a szerzői jog védelme. Sok esetben a büntetőjogi felelősség érvényesítése a kifogásolható jogértelmezés vagy a jogsértések megítélésének, a büntetőjogi fellépés indokoltságának, illetve várható eredményességének megítélése körüli bizonytalanság miatt marad el. Az iparág tapasztalatai azt mutatják, hogy megválaszolhatók azok a kritikus kérdések (a büntetőeljárásban való részvétel legitimitása, az általános büntetőjogi fellépés indokoltsága, a gyanúsítottá válás feltétele, a bizonyíthatóság, továbbá a vagyoni hátrány keletkezése), amelyek a bizonytalanságot okozzák.

22. cselekvési irány: a kreatív és informatikai iparág és a nyomozó hatóságok közötti együttműködés (képzés, tudatosságnövelés) intézményesítése a szerzői jogi jogsértések elleni hatékony fellépés érdekében.

Hatása: a jogalkalmazói gyakorlat javulása

Indikátor: együttműködési szerződések száma, a közös akciók száma

A kalózkodás oka sok esetben a szerzői jogi ismeretek hiányában keresendő. A jogkövető magatartásnak alapfeltétele a jogszabályi előírások ismerete. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a társadalom nagy részében, különösen a fiatalok körében ezek az ismeretek lényegében hiányoznak, vagy a valóságtól eltérő, téves elképzelések az uralkodók.

A szerzői jogi jogsértések elkövetésének jelentős része a munkahelyeken történik, ezért a munkahely szerzői jogi jogsértések, különösen az internetes kalózkodás megelőzésének egyik kiemelt területe.

23. cselekvési irány: a munkáltatókat és érdekképviselőket célzó oktatási program és tudatosságnövelő kampány indítása a munkahelyeken előforduló szerzői jogsértések megelőzése érdekében.

Hatása: a munkahelyi kalózkodás mértékének visszaszorulása

Indikátor: kampányrendezvények száma, hallgatóság száma, a kalóz üzleti szoftverek aránya

A szerzői jogi jogsértések elkövetésében egyre nagyobb szerepet játszik az Internet, ahol a jogsértések változatos formákat mutatnak. Ezek lehetnek

- „fizetős”, azaz direkt anyagi ellenszolgáltatás ellenében történő jogsértő szolgáltatások,
- „látszólag ingyenes” jogsértő felhasználások,
- hirdetési szolgáltatások az off-line kalóztermékek megvásárlására ösztönzés céljából.

Az első csoportba tartozhatnak az ún. FTP (*File Transfer Protocol*)-szerverek, valamint a fizetős weboldalak. A rendőrség által 2006-ban, Budapesten lefoglalt FTP-szerver (warez szerver) a legnagyobb ilyen jellegű szerver volt, 12,8 terabájtnyi jogsértő tartalommal, komoly védelmi rendszerrel ellátva. A szerverhez több száz felhasználó csatlakozott, akik csak ajánlással és 20 000 forintos negyedéves „előfizetési díj” ellenében léphettek be. Ez a szerver volt a legnagyobb elosztó, a felhasználók nagy része pedig az innen „vásárolt” anyagot adta tovább. Az ilyen szolgáltatások jellemzője, hogy a szerveret üzemeltetők komoly számítástechnikai ismeretekkel rendelkeznek, a szervereken a legfrissebb és a legkedveltebb művek találhatóak. A kalózkodás közvetlen bevétele százmillió, az okozott kár pedig milliárdos nagyságrendű. A fizetős weboldalakhoz gyakran emelt díjas sms ellenében megszerezhető jelszóval lehet egy meghatározott időtartamig hozzáférni.

A második csoportba a fájlcsere- és a tárhelyszolgáltatások tartoznak. A fájlcsere lényege, hogy a fájlcsere során részt vevő minden egyes személynek meg kell osztania a hálózatot üzemeltető által megszabott mennyiségű anyagot (99%-ban szerzői jogilag védett zenemű, film és szoftver), e feltétel teljesülése esetén tud letölteni más felhasználótól, illetve mások is letölthetik az általa megosztott anyagot. Az ingyenes tárhelyek esetében az üzemeltetők ingyenesen biztosítanak nagyméretű tárhelyet és üzleti szolgáltatást a felhasználónak, aki feltöltheti a tartalmat az ingyenes tárhelyre. Az üzemeltető a népszerű weboldalakra hirdetéseket helyez el, amelyekből bevételhez jut. A közösségi oldalakhoz regisztrációt követően lehet hozzáférni, ahol egy közösség részeként más ingyenes tárhelyekre töltik fel a tartalmat, majd az erre mutató linket kategóriákba (zene, film, játék, szoftver) sorolva teszik fel a weboldalra. Ezeket röviden fórumnak nevezik. Az oldal látogatottságát az ott elérhető – jogsértően elhelyezett – tartalmak jelentősen emelik, az oldal üzemeltetői a látogatók száma alapján jelentős hirdetési bevételt generálnak.

A harmadik csoportba jellemzően a jogsértően többszörözött műpéldányok („írt lemezek”) hirdetése tartozik. A szolgáltatás lényege, hogy a máshonnan megszerzett, jellemzően engedély nélkül feltett és letöltött műveket CD-re vagy DVD-re írva kínálják fel eladásra. Ide tartozik még az üres adathordozóknak a legális piaci ár alatti felkínálása, ennek során az adathordozók értékesítése az Szt. által előírt díj megfizetése és adófizetés nélkül történik. Az adathordozókat így módon terjesztők jogszerűtlen versenyelőnyre tesznek szert a legális kereskedőkkel szemben, és ők biztosítják az ipari méretben másolók számára is az alapanyagot.

A jogsértő tartalmakat kínáló szolgáltatók mögött a jogsértő tevékenység folytatásához komoly infrastruktúra áll. A szerverek, ezek szakszerű és biztonságos üzemeltetése, a kódrendszerek használata és a szélessávú, stabil kapcsolat mind-mind komoly anyagi ráfordítást igényel. Vannak olyan intézmények, ahol ezt az állam vagy egy gazdasági társaság saját profiljának megfelelően biztosítja és néhányan ezeket az erőforrásokat visszaélészerűen, saját céljaikra használják. Ezek közül is kiemelkednek az oktatási intézmények, ahol sokszor a megfelelő ellenőrzés hiányában az infrastruktúra a kalózkodást szolgálja.

A jogsértők elleni fellépés egyik eszköze az értesítési-eltávolítási eljárás (Elkertv. 13. §). Az Szt. mellett a büntetőjogi eszközök is rendelkezésre állnak. Ugyanakkor az internetes jogsértések esetében a nyomozóhatóságok és az ügyészségek informatikai felkészültségének hiányosságai jelentősen megnehezítik a kalózkodás elleni fellépést. A bíróságok elé nem kerülnek ilyen ügyek, holott a jogsértések száma ezres nagyságrendet

jelent. Az internetes kalózkodás elleni hatékony fellépésben jelentős szerepet játszhatnak az internetszolgáltatók, mivel rendelkeznek a jogsértő internetes felhasználások felderítéséhez és megelőzéséhez szükséges információkkal és eszközökkel.

Az Internet felhasználásával elkövetett jogsértések magas száma önmagában indokolja az internetszolgáltatókra és az internet útján történő szolgáltatásnyújtásra vonatkozó szabályozási rendszer és a vonatkozó joggyakorlat felülvizsgálatát. Mindazonáltal a felülvizsgálat során figyelemmel kell lenni az érintett terület közösségi jogi szabályozásra, így a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint az irányelvet átültető, az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény rendelkezéseire.

24. cselekvési irány: az internetes kalózkodásra fókuszáló speciális képzés indítása a jogalkalmazó szervek számára.

Hatása: a jogalkalmazók ismereteinek bővülése, felderítések növekedése

Indikátor: a speciális képzési, oktatási tananyagok száma, a képzésben részt vevők száma

25. cselekvési irány: az internetszolgáltatókra és az internet útján történő szolgáltatásnyújtásra vonatkozó szabályozási rendszer és joggyakorlat felülvizsgálata a kalózkodás elleni fellépés ösztönzése érdekében.

Hatása: az internetes kalózkodás elleni fellépés hatékonyabbá válása

Indikátor: a jogellenesen letöltött tartalmak mennyisége

Az optikai adathordozók (VCD, CD-ROM, DVD) gyártása jelentős szerepet játszik a szerzői jogi jogsértések elkövetésében. Kalóztermékek ipari méretekben történő előállítására nem lehetséges az optikai adathordozókat gyártók szándékos, de legalább a hanyag gondatlanságot elérő közreműködése nélkül.

Az optikaimédium-kalózkodás elsődleges oka a gyártói kapacitásnak az elmúlt években végbement, robbanásszerű bővülése volt. 1997-ben a világ optikailemez-gyártó kapacitása elérte az évi 12 milliárd darabot, ám a jogszerű gyártásra mutató igény mindössze 6,7 milliárd darab volt. 2001 végére ez a szám csaknem megkétszereződve 23 milliárdra nőtt, ugyanakkor a jogszerű gyártás iránti kereslet a teljes kapacitásnak kevesebb mint a felét tette ki, mindössze 11 milliárd példányt. Az optikai médiumokkal kapcsolatos kalózkodás problémáját tovább súlyosbította a technológiai fejlődés, amelynek hatására a kalózlemez-gyártás olcsóbb lett, a gyártóberendezések pedig könnyebben mozdíthatóvá, sőt elrejtetővé váltak. Mivel a kalózmásolatokon található tartalom minősége megegyezik az eredeti termékével, és e lemezek könnyen átjuttathatók az országhatárokon, az optikaimédium-kalózkodás a szerzői jogvédelemben érintett valamennyi ágazatnak komoly károkat okoz. Az optikai médiumok hamisítását gyakran nagyszabású, akár szervezett bűnözői körökkel is kapcsolatban álló vállalkozások végzik, amelyek létesítményeikben engedély nélküli mesterlemez-készítéssel, majd a létrejövő kalózmásolatok sokszorosításával és forgalmazásával foglalkoznak. Olyan esetek is előfordulnak, amikor az amúgy jogszerű

optikaimédium-gyártással foglalkozó vállalkozások jövedelem-kiegészítés céljából végeznek jogsértő tevékenységet.

Ezen kockázatok csökkentése érdekében szabályozni kell a mesterlemez-gyártó és lemezsokszorosító létesítmények létrehozásának és üzemeltetésének ellenőrzését, ide értve a gyártóberendezések és nyersanyagok behozatalának és kivitelének hatósági nyilvántartását. Meg kell továbbá követelni a gyártóktól olyan azonosítók (pl. SID-kódok) alkalmazását, amelyek meghatározhatóvá teszik az optikai adathordozók gyártásának helyét.

26. cselekvési irány: a kalóz műpéldányok előállításának megakadályozása érdekében az optikai adathordozókat gyártó létesítmények létrehozására és üzemeltetésének ellenőrzésére vonatkozó szabályozás felülvizsgálata, ideértve az optikai adathordozók gyártása helyének azonosítását szolgáló technológiák (pl. SID-kódok) alkalmazásának előírását.

Hatása: a szabályozással javul az optikai adathordozókat gyártó létesítmények ellenőrzöttsége, csökken a kalóz műpéldányok aránya

Indikátor: az optikai adathordozók gyártásának ellenőrzöttsége (engedéllyel rendelkező létesítmények aránya az összeshez viszonyítva), kalóz műpéldányok száma

III. A stratégia eszközrendszere

3.1. Pénzügyi források

A stratégia végrehajtásának pénzügyi forrásai a következők:

- a HENT MSZH-forrású költségvetésének e célra elkülönített része;
- a stratégia végrehajtásáért felelős és az abban közreműködő állami szervezetek által e célra fordított, saját költségvetésük részét képező eszközök;
- a stratégia végrehajtásában közreműködő társadalmi és érdek-képviselői szervezetek által felajánlott eszközök;
- pályázati források;
- egyéb felajánlások.

A HENT 2008. évre előirányzott hivatali költségvetése 74 millió forint, amelyből 55 millió forint fordítható az intézkedési tervben a három fő pillér köré csoportosított cselekvési irányok végrehajtására. Ez az összeg a három pillér között a következőképpen oszlik meg: a statisztikai adatgyűjtéssel összefüggő munkálatokra 10 millió forint, a tudatosságnövelő intézkedésekre 25 millió forint, a jogérvényesítési gyakorlattal közvetlenül is összefüggő intézkedésekre pedig 20 millió forint fordítható. A három fő pillérre fordítható összegeken felül 15 millió forint biztosítja a HENT-tel és a stratégiával összefüggő kommunikációs tevékenység (honlap, konferenciák, stb.) költségeit, 4 millió forint pedig a HENT működésével kapcsolatos költségekre szolgál. A HENT hivatali költségvetéséből a stratégia végrehajtására fordítható összeg 2009-ben várhatóan 40 millió forint, míg 2010-ben 90 millió forint lesz. A 17. cselekvési irányban meghatározott intézkedés végrehajtására az FVM 2009-re 20 millió forintot irányzott elő. Ezt az összeget a tárca 2009-es költségvetése tartalmazza.

A stratégia hatékonyabb végrehajtásában – kiegészítő források biztosítása révén – fontos szerep juthat az Államreform Operatív Programnak (ÁROP), amely elsősorban a közigazgatás szolgáltatásainak, hatékonyságának növelésére szolgál. Ezek indikátora a program hatására a közigazgatás tevékenységével kapcsolatos országos szintű lakossági és vállalkozói elégedettség növekedése. Emellett az ÁROP a közigazgatási és igazságszolgáltatási ügyintézés minőségének növelésére, a kormányzás eredményességének javítására, továbbá a közigazgatási, védelmi, igazságszolgáltatási szervek, illetve a közigazgatási funkciót ellátó civil szervezetek vagy gazdasági önkormányzatok működésének hatékonyabbá tételére törekszik. A stratégiával összefüggő, az „1. Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés” prioritási tengelyhez kapcsolódó prioritások az ÁROP-ban a következők:

- a jogalkotás, dereguláció támogatása;
- a jogalkotás minőségének növelése, az önkéntes jogalkalmazás ösztönzése;
- a jogérvényesítés javítását szolgáló intézkedések;
- a végrehajtási kapacitás megerősítése;
- a társadalmi partnerek aktív bevonása (pl. partnerkapcsolatok folyamatosságát biztosító egyeztető, konzultációs gyakorlatok és fórumok támogatása és elterjesztése, új egyeztető fórumok létrehozásának támogatása);
- a közigazgatási kultúraváltást segítő önkéntes kezdeményezések támogatása;
- nemzetközi együttműködések támogatása.

Az egyes intézkedéseknek az ÁROP-ba – kiemelt projektként vagy projektként – a stratégia elfogadását követő becsatornázása szintén forrást biztosíthat a stratégia végrehajtáshoz.

A HENT-ben a stratégiával kapcsolatban folytatott egyeztetések során az egyes érintett társadalmi és érdek-képviselői szervezetek kinyilvánították, hogy a stratégia végrehajtásához anyagi jellegű felajánlásokat is hajlandóak tenni.

3.2. A HENT keretén belül létrejött munkacsoportok előkészítő és koordinatív szerepe

A HENT ügyrendje értelmében az egyes előirányzott feladatok előkészítésére az MSZH elnökével egyeztetve a HENT elnöke kéri fel a HENT tagjai közül a testületi munkaanyag (elemzés, tanulmány) előkészítésének szakmai felelőseit, illetve e célból munkacsoportot hozhat létre.

Összhangban a stratégia pilléreinek megfogalmazásával, e meghatározó jelentőségű három témakörben az átfogó intézkedésekkel foglalkozó – a szellemi tulajdonjogok megsértésével érintett valamennyi iparágat lefedő – egy-egy munkacsoport jött létre. E munkacsoportok tevékenysége a következő területekre terjed ki:

1. Statisztikai adatok gyűjtése, az adatgyűjtés és -értékelés módszertanának kidolgozása, adatbázis-építés.
2. Tudatosságnövelés, szemléletformálás, oktatás.
3. Jogérvényesítéssel közvetlenül összefüggő kérdések.

Ezen általános munkacsoportokon túlmenően a három kiemelt iparágához igazodóan felállított munkacsoportok a következők:

1. Élelmiszer- és növényvédőszer-hamisítás (e munkacsoport tevékenysége a különös kockázatú termékek vonatkozásában túlmutat a szellemi tulajdon megsértésével kapcsolatos kérdéseken).
2. Gyógyszerhamisítás.
3. Kreatív iparágak.

Az informatikai területeket érintő jogsértő cselekmények megfelelő feltárása, illetve az ellenük való hatékonyabb fellépés indokolja, hogy ezen iparág tekintetében külön munkacsoport (digitális infrastruktúra munkacsoport) jöjjön létre, amely immár negyedik munkacsoportként segítené a HENT munkáját.

Az ily módon létrehozott hét munkacsoport mindegyikében megfelelő módon képviselve vannak mind az állami szervek, mind pedig a társadalmi és érdek-képviselői szervezetek. A munkacsoportok a stratégia előkészítő fórumaiként kifejtett tevékenységük mellett a stratégia végrehajtásában is aktív szerepet kell, hogy játsszanak, koordinálva, illetve támogatva az egyes cselekvési irányokban megfogalmazott feladatok megvalósítását.

3.3. A társadalmi és érdek-képviselői szervezetek szerepe

Az 1.3.1. pontban említett partnerségi elvre figyelemmel a stratégia, illetve az intézkedési terv hitelessége nem garantálható, illetve végrehajtása nem biztosítható az érintett társadalmi és érdek-képviselői szervezetek támogatása, közreműködése nélkül. Erre

figyelemmel a stratégia végrehajtásáért felelős kormányzati szervek számítanak az érintett és felkért társadalmi és érdek-képviseleti szervezetek közreműködésére.

IV. A stratégia végrehajtása, monitorozása és hatékonyságvizsgálata

A stratégia végrehajtása a mellékletében szereplő intézkedési terv végrehajtása útján történik. Az intézkedési terv éves bontásban, az egyes pillérekhez, illetve iparágakhoz rendelve állapítja meg a stratégia végrehajtását szolgáló, az egyes cselekvési irányokat tükröző, az adott évre szóló intézkedéseket a felelősök, adott esetben a felkért közreműködők, a végrehajtáshoz szükséges forrás, és ahol ez értelmezhető, az indikátorokra, illetve az intézkedés hatására való utalás megjelölésével.

A HENT feladata a stratégia végrehajtásának ellenőrzése, a HENT-ben képviselt minisztériumok és központi államigazgatási szervek, illetve a nem-kormányzati tagok működésének a stratégiával érintett területeken való koordinálása, az ágazati szemléletek közelítése. A végrehajtás eszközrendszerében a HENT által létrehozott munkacsoportok fontos szerepet tölthetnek be.

A HENT a szellemi tulajdonjogok megsértésével kapcsolatban vizsgálatokat és adatgyűjtést kezdeményez, illetve folytat. Ezekből az adatokból megállapítja a stratégia végrehajtásának és hatásának tapasztalatait, a végrehajtás során felmerülő nehézségeket. A HENT évente ellenőrzi a stratégia végrehajtását és megvalósulását, megtárgyalja a szellemi tulajdon megsértésének magyarországi helyzetében bekövetkező változásokat. Kormányzati intézkedési szükséglet azonosítása esetén a kormánybiztos a Kormánynak javaslatot tesz. A hatékonyságvizsgálatra vonatkozó módszerekre és ütemezésre a 2009. évre vonatkozó jelentésben kell első ízben javaslatot tenni.

A stratégia végrehajtásának ellenőrzésében fontos eszközül szolgál a HENT honlapja¹, amely – a HENT tevékenységének bemutatása mellett – a nyilvánosság számára naprakész információkkal szolgál majd a stratégia és az intézkedési terv végrehajtásának helyzetéről.

¹ A HENT doménnevei a következők: www.hamisitasellen.hu, www.hamisitasellen.hu, www.hamisitas.hu, www.hamisitas.hu

Melléklet a 2008–2010. évekre szóló Hamisítás Elleni Nemzeti Stratégiához

INTÉZKEDÉSI TERV A 2008–2010. ÉVEKRE SZÓLÓ HAMISÍTÁS ELLENI NEMZETI STRATÉGIÁHOZ

I. 2008

<i>Pillér/kiemelt iparág</i>	<i>Intézkedés</i>
Statisztika	<p>1. a jogsértésekkel összefüggő – így különösen az elkövetőkre, a jogsértéssel okozott kárra, valamint a jogérvényesítési eljárására vonatkozó – adatok gyűjtendő körének, fajtáinak pontos meghatározása, továbbá az elsődleges adatforrás-intézmények számára egységes módszertani ajánlás kidolgozása, amely alapján az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programból a jogérvényesítési adatok megállapíthatók</p> <p><i>Felelős:</i> az igazságügyi és rendészeti miniszter (részben az ORFK útján) a Központi Statisztikai Hivatal elnöke a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke a pénzügyminiszter (a VPOP útján)</p> <p><i>Felkért közreműködő:</i> Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke legfőbb ügyész</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges <i>Határidő:</i> 2009. június 30.</p> <p>2. a jogsértő tevékenységek megfigyelésére vonatkozó nemzeti statisztikai módszertani ajánlás kidolgozásának megalapozása</p> <p><i>Felelős:</i> az igazságügyi és rendészeti miniszter (részben az ORFK útján) Központi Statisztikai Hivatal elnöke Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke pénzügyminiszter (a VPOP útján)</p> <p><i>Felkért közreműködő:</i> Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke legfőbb ügyész</p> <p><i>Forrás:</i> 10 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. június 30.</p>
Tudatosságnövelés	<p>3. hamisítás elleni országos kommunikációs kampány és programsorozat szervezése (tájékoztató anyagok készítése, közlemények és fizetett hirdetések megjelentetése a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, tájékoztatási célú rendezvények szervezése stb.)</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos</p> <p><i>Forrás:</i> 20 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2008. december 31.</p>
Jogérvényesítés	<p>4. a Btk. vonatkozó tényállásainak, illetve a szabálysértési tényállásoknak, valamint a büntetőjogi és a szabálysértési joggyakorlatnak, azok polgári jogi jogérvényesítéshez való viszonyának, valamint a nyomozási gyakorlatnak az áttekintése a jogalkalmazó szervek tapasztalataira tekintettel</p> <p><i>Felelős:</i> igazságügyi és rendészeti miniszter (részben az ORFK útján) pénzügyminiszter (a VPOP útján)</p> <p><i>Felkért közreműködő:</i> Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke legfőbb ügyész</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges <i>Határidő:</i> 2008. december 31.</p>

	<p>5. a hamisított termékek kiszűrését lehetővé tevő „eMage” adatbázis-szolgáltatás bevezetésének megalapozása</p> <p><i>Felelős:</i> Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke pénzügyminiszter (a VPOP útján) igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján)</p> <p><i>Forrás:</i> 20 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. május 31.</p>
Gyógyászati készítmények, növényvédő szerek iparága	<p>6. a gyógyszerhamisítás, illetve állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek hamisításának megelőzése érdekében a jogszabályi környezet és a joggyakorlat felülvizsgálata</p> <p><i>Felelős:</i> egészségügyi miniszter (részben az OGYI és az ÁNTSZ útján) földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter (részben az MGSZH és az ÁTI útján) igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján) pénzügyminiszter (a VPOP útján) szociális és munkaügyi miniszter (az NFH útján)</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2008. december 31.</p>
Kreatív és informatikai ipar	<p>7. a kreatív és informatikai iparágak és a nyomozó hatóságok közötti együttműködés intézményesítése – különösen a képzés és a tudatoságnövelés területén – a szerzői jogi jogsértések elleni hatékony fellépés érdekében</p> <p><i>Felelős:</i> pénzügyminiszter (a VPOP útján) igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján)</p> <p><i>Felkért közreműködő:</i> legfőbb ügyész</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2008. december 31.</p> <p>8. az internetes kalózkodásra fókuszáló speciális képzés indítása a jogalkalmazó szervek (nyomozóhatóságok, ügyészség, bíróság) számára e szervek felkészültségének növelése érdekében</p> <p><i>Felelős:</i> pénzügyminiszter (a VPOP útján) igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján) Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke</p> <p><i>Felkért közreműködő:</i> a legfőbb ügyész</p> <p><i>Forrás:</i> 5 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2008. december 31.</p> <p>9. az internetszolgáltatókra az internet útján történő szolgáltatásnyújtásra vonatkozó szabályozási rendszer és joggyakorlat felülvizsgálata a kalózkodás elleni fellépés ösztönzése érdekében</p> <p><i>Felelős:</i> Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter igazságügyi és rendészeti miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. március 31.</p>

II. 2009

<i>Pillér/kiemelt iparág</i>	<i>Intézkedés</i>
Statisztika	<p>10. a kutatóintézetek bevonásával statisztikai módszertani ajánlás kidolgozása a hamisítás hazai gazdasági hatásmechanizmusainak és súlyának, illetve az okozott károk (veszteség) becsült értéke (beárazása) meghatározásához</p> <p><i>Felelős:</i> Központi Statisztikai Hivatal elnöke Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke <i>Forrás:</i> 5 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
Tudatosságnövelés	<p>11. szellemi tulajdon-védelmi tudatosságnövelő hirdetés- és kommunikációs kampány szervezése az ifjúságra fókuszálva (tájékoztató anyagok készítése, közlemények és fizetett hirdetések megjelentetése a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, részvétel a fiatal célközönséget érintő rendezvényeken stb.)</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos <i>Forrás:</i> 10 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
	<p>12. intézményesített képzés kidolgozása és kísérleti jellegű bevezetése a jogérvényesítésben közreműködő jogalkalmazó szervek (nyomozóhatóságok, ügyészség, bíróság) munkatársai számára</p> <p><i>Felelős:</i> Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke igazságügyi és rendészeti miniszter (részben az ORFK útján) pénzügyminiszter (a VPOP útján) <i>Felkért közreműködő:</i> Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke legfőbb ügyész <i>Forrás:</i> 4 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
	<p>13. a szellemi tulajdon-védelmi ismeretek beépítése az iskolások számára kidolgozott általános felvilágosító, nevelő, illetve bűnmegelőzési programokba</p> <p><i>Felelős:</i> igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján) Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke <i>Forrás:</i> 4 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
Jogérvényesítés	<p>14. a büntetőjogi jogalkalmazást elősegítő joggyakorlati adatbázis kiépítése, kiadványok, hírlevelek készítése, amely hozzájárulhat az egységes joggyakorlat kialakulásához</p> <p><i>Felelős:</i> igazságügyi és rendészeti miniszter (részben az ORFK útján) pénzügyminiszter (a VPOP útján) Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke <i>Felkért közreműködő:</i> Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke legfőbb ügyész <i>Forrás:</i> 4 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
	<p>15. a jogérvényesítést segítő, termékelismerő, illetve -azonosító technológiák (RFID, ADNS) bevezetésére és szabályozására vonatkozó lehetőségek vizsgálata, e technológiák alkalmazásával kísérleti projekt indítása</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos <i>Forrás:</i> 4 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret) <i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>

	<p>16. a piacokra, vásárookra vonatkozó jogszabályi rendelkezések felülvizsgálata a hamisított és kalóztermékek ezeken a helyeken való értékesítésének megakadályozása érdekében</p> <p><i>Felelős:</i> nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter igazságügyi és rendészeti miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
Élelmiszeripar	<p>17. a fogyasztók tájékozottságának növelése érdekében az élelmiszerhamisítási adatokból naprakész és folyamatosan karbantartott, a nyilvánosság számára hozzáférhető adatbázis kiépítése, „forró drót” létrehozása</p> <p><i>Felelős:</i> földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> 20 millió forint FVM</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
	<p>18. az élelmiszerhamisítás területét érintő jogszabályok áttekintése a jogalkalmazó hatóságok gyakorlati tapasztalatai alapján, ideértve a bírságkiszabás és -behajtás gyakorlatát, továbbá a felderítéshez szükséges eszközök fejlesztését, a szervezetrendszer áttekintését</p> <p><i>Felelős:</i> földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter szociális és munkaügyi miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
Gyógyászati készítmények, növényvédő szerek iparága	<p>19. a gyógyszerhamisítás fogyasztóvédelmi vonatkozásait, illetve az állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek hamisításának hátrányos következményeit középpontba állító kommunikációs kampány szervezése</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos egészségügyi miniszter földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> 2 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>
Kreatív és informatikai ipar	<p>20. a munkáltatókat és érdekképviselőiket célzó oktatási program és tudatosságnövelő kampány indítása a munkahelyeken előforduló szerzői jogsértések megelőzése érdekében</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos szociális és munkaügyi miniszter nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter közigazgatási informatikáért felelős kormánybiztos</p> <p><i>Forrás:</i> 2 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2009. december 31.</p>

III. 2010.

<i>Pillér/kiemelt iparág</i>	<i>Intézkedés</i>
Statisztika	<p>21. a jogsértésekkel összefüggő, valamint a jogérvényesítési eljárására vonatkozó – a nyilvánosság számára is hozzáférhető – értékelő jelentés készítése és adatbázis kiépítése</p> <p><i>Felelős:</i> igazságügyi és rendészeti miniszter Központi Statisztikai Hivatal elnöke Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke</p> <p><i>Forrás:</i> 15 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>
Tudatosságnövelés	<p>22. hamisítás elleni országos kommunikációs kampány és programsorozat folytatása (tájékoztató anyagok készítése, közlemények és fizetett hirdetések megjelentetése a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, tájékoztatási célú rendezvények szervezése stb.)</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos</p> <p><i>Forrás:</i> 40 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>
	<p>23. szellemi tulajdon-védelmi alapvető ismereteknek – a kerettantervekben szereplő – jogi alapismereteken belül történő átadása érdekében oktatói segédanyagok, ismeretterjesztő, tájékoztató anyagok készítése a fiatal generációk oktatása és felvilágosítása érdekében, különös tekintettel az Internet útján elkövetett kalózkodásra</p> <p><i>Felelős:</i> igazságügyi és rendészeti miniszter oktatási és kulturális miniszter Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke</p> <p><i>Forrás:</i> 5 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>
Jogérvényesítés	<p>24. a jogsértések elkerülését, megelőzését, a jogérvényesítés elősegítését célzó szolgáltatási paletta bővítési lehetőségeinek, valamint a jogérvényesítés költségeit fedező jogvédelmi biztosítás megvalósíthatóságának vizsgálata</p> <p><i>Felelős:</i> „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke igazságügyi és rendészeti miniszter</p> <p><i>Forrás:</i> 5 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>
Élelmiszeripar	<p>25. az élelmiszerhamisítás megelőzése érdekében annak fogyasztóvédelmi vonatkozásait középpontba állító kommunikációs kampány szervezése, jogsegélyszolgálat kialakítása, a hatósági szakemberek képzése, oktatása</p> <p><i>Felelős:</i> földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos</p> <p><i>Forrás:</i> 5 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>

Gyógyászati készítmények, növényvédőszer iparága	<p>26. specializált képzés kidolgozása és indítása a jogalkalmazó szervek számára a hamisított készítmények felismerése céljából, továbbá jogsegélyszolgálat kiépítése, a hatósági szakemberek képzése és oktatása</p> <p><i>Felelős:</i> egészségügyi miniszter pénzügyminiszter (a VPOP útján) igazságügyi és rendészeti miniszter (az ORFK útján) Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke</p> <p><i>Forrás:</i> 2 millió forint MSZH (HENT elkülönített keret)</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>
Kreatív és informatikai ipar	<p>27. a kalóz műpéldányok előállításának megakadályozása érdekében az optikai adathordozókat gyártó létesítmények létrehozására és üzemeltetésének ellenőrzésére vonatkozó szabályozás felülvizsgálata</p> <p><i>Felelős:</i> nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter igazságügyi és rendészeti miniszter „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos</p> <p><i>Forrás:</i> nem szükséges</p> <p><i>Határidő:</i> 2010. december 31.</p>

HELYZETELEMZÉS

A 2008–2010. ÉVEKRE SZÓLÓ HAMISÍTÁS ELLENI NEMZETI STRATÉGIÁHOZ

1. A szellemi tulajdonjogok fogalma

A szellemi tulajdonnak hagyományosan két fő kategóriáját különböztetik meg: az iparjogvédelmet és a szerzői jogot. Az iparjogvédelem a műszaki szellemi alkotások, valamint az áruk és a szolgáltatások megkülönböztetésére szolgáló megjelölések (röviden: az árujelzők) számára ad oltalmat, jogi védelmet. A műszaki szellemi eredmények oltalmazására szolgál: a szabadalom, egyes termékek kiegészítő oltalma, a növényfajta-oltalom, a használati minták oltalma, a formatervezési minták oltalma és a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiajának oltalma. Az árujelzők jogi védelmére hivatott a védjegyoltalom és a földrajzi árujelzők (földrajzi jelzések és eredet-megjelölések) oltalma.

A szerzői jog részesíti védelemben az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat, valamint – az ún. szomszédos, avagy kapcsolódó jogok révén – a felhasználásukhoz kapcsolódó teljesítményeket. Ez utóbbi jogok a következőket illethetik meg: előadóművészek, hangfelvétel-előállítók, műsorsugárzó (rádió- vagy televízió) szervezetek, filmelőállítók és adatbázis-előállítók.

Az iparjogvédelem és a szerzői jog valamennyi felsorolt formáját nemzetközi egyezmények is szabályozzák (a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogok kivételével). Az Európai Unió jogszabályai is kiterjednek – a használati mintaoltalom kivételével – az előzőekben említett összes kategóriára. Ezekkel az európai közösségi normákkal a magyar iparjogvédelmi, illetve szerzői jogi jogszabályok 2004. május 1-je óta teljes összhangban állnak.

A szellemi tulajdon és védelme az innovációbarát jogi és gazdasági környezet kulcsfontosságú eleme. A szellemi tulajdon hatékony védelme világszerte versenyképességi kérdéssé vált. A magas hozzáadott értékű termelő húzóágazatok nemhogy nem tudnak kibontakozni és fejlődni a szellemi tulajdon óvó szabályozás és intézményrendszer híján, hanem egyenesen az új szellemi termékek jogi oltalmát biztosító szellemi tulajdon-védelemre épülnek, aköré szerveződnek.

A szellemi tulajdon biztosítja a kutatási és fejlesztési ráfordítások, a csúcstechnológiai ágazatokba és a kulturális iparba irányuló befektetések, valamint a marketinghez és a fogyasztói bizalom megőrzéséhez szükséges kiadások megtérülését. A szellemi tulajdon időleges monopolhelyzetet teremt, kizárólagos hasznosítási, használati, felhasználási jogot nyújt. Másfelől a szellemi tulajdon kiaknázására kötött hasznosítási, használati, felhasználási (licencia-) szerződések a szellemi javak forgalmának alapvető jogi eszközei, amelyek nélkül aligha valósulhatna meg a technológia transzferje vagy például a *franchising*.

2. A szellemi tulajdonjogok érvényesítésének jogi háttere

2.1. Polgári jogi jogérvényesítés

A szellemi tulajdonjogok polgári jogi úton történő érvényesítéséről az egyes szellemi tulajdonjogokat szabályozó külön törvények rendelkeznek. A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) tartalmazza a találmány- és szabadalombitorlásra vonatkozó anyagi jogi és egyes különösen eljárási jogi szabályokat (Szt. 34–35. §-ok, 104. §). Az Szt.-nek a jogérvényesítésre irányadó e rendelkezéseit alkalmazni kell

- a növényfajta és a növényfajta-oltalom bitorlására, illetve a közösségi növényfajta-oltalom bitorlására az Szt. 114/C. és 114/V. §-ai, illetve 115/C. §-a alapján;
- a kiegészítő oltalmi tanúsítványok bitorlására az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról szóló 26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet 7. §-ának (1) bekezdése és 10. §-a alapján;
- a használati minta és mintaoltalom bitorlására a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény (Hmtv.) 19. és 38. §-a alapján;
- a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája oltalmának bitorlására a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény (Toptv.) 10. és 24. §-a alapján.

A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (Fmtv.) tartalmazza a formatervezési minta és mintaoltalom bitorlására vonatkozó anyagi jogi szabályokat (Fmtv. 22–23. §-ok). Az Szt.-nek a jogérvényesítésre alkalmazandó perjogi rendelkezései irányadók a formatervezési minta és mintaoltalom bitorlása esetén (Fmtv. 63. §), továbbá, a formatervezési minta és mintaoltalom bitorlására vonatkozó anyagi és eljárási jogi szabályokat a közösségi formatervezési minta bitorlására is alkalmazni kell az Fmtv. 60/D–60/E. §-ai alapján.

A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) tartalmazza a védjegybitorlásra vonatkozó anyagi jogi és egyes különös eljárási jogi szabályokat (Vt. 27. §, 95. §). A Vt.-nek a jogérvényesítésre irányadó e rendelkezéseit alkalmazni kell a földrajzi árujelző-oltalom bitorlására a Vt. 110. és 115. §-a, valamint 116/A. §-ának (10) bekezdése alapján, továbbá a közösségi védjegy bitorlására a Vt. 76/D. és 76/H. §-a alapján.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) tartalmazza a szerzői jog megsértésére vonatkozó anyagi jogi és egyes különös eljárási jogi szabályokat (Szt. 94–96. §-ok és 98. §). Az Szt.-nek a szerzői jog megsértésének következményeire vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell a szerzői joghoz kapcsolódó jogok, azaz a szerzői joggal szomszédos jogok és az adatbázis-előállítói jogok megsértése esetén az Szt. 99. §-a alapján.

Az árujelzők tekintetében a jogsértések elleni fellépésre ad lehetőséget a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 6. §-a, amely megtiltja az ún. jellegbitorlást.

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Elkertv.) 13. §-a szabályozza az ún. értesítési-eltávolítási eljárást. Ennek alapján a szerzői jogi, illetve

védjegyjogosult felhívhatja az internetszolgáltatót, hogy a szolgáltató által hozzáférhetővé tett, a jogait sértő tartalmat távolítsa el. Az internetszolgáltató ezen eljárás lefolytatásával mentesülhet a jogsértésért való felelősségre vonás alól.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 184/A. §-a különös szabályokat tartalmaz a szellemi tulajdonjogok megsértése miatt indított perben hozott határozat végrehajtására.

Végül, de nem utolsósorban meg kell említeni a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényt is, amely a szellemi alkotásokon fennálló jogok háttérjogszabálya.

2.2. Vámjogi jogérvényesítés

Az Európai Unióhoz való csatlakozással – figyelemmel a közös vámunióra – a szellemi tulajdonjogok megsértése miatt alkalmazható vámhatósági intézkedések szabályozása európai közösségi hatáskörbe került. Magyarországon 2004. május 1-jétől alkalmazandó közvetlenül az egyes szellemi tulajdonjogokat feltehetően sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről, és az ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló 1383/2003/EK tanácsi rendelet (1383/2003/EK tanácsi rendelet) és annak végrehajtási rendelete: a Bizottság 1891/2004/EK rendelete. E közösségi rendeletek hazai végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről szóló 371/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet állapítja meg.

Szintén vámhatósági jogérvényesítési feladatok származnak a közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivitelre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyezéséről szóló 816/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletből (816/2006/EK rendelet). E rendelet előírja a kényszerengedély alapján előállított termékek kapcsán az Európai Közösségbe történő behozatal, szabad forgalomba bocsátás, újrakivitel, felfüggesztő eljárás alá helyezés tilalmát, és az ilyen esetekben fogantatosítható vámhatósági intézkedésekről is rendelkezik (13. és 14. cikk, Szt. 83/H. §).

2.3. Büntetőjogi jogérvényesítés

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 329–329/D. §-ai rendelkeznek a szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő bűncselekményekről (bitorlás, a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása, jogkezelési adat meghamisítása, iparjogvédelmi jogok megsértése). Az árujelzők tekintetében szintén a jogérvényesítés büntetőjogi eszköze a Btk. 296. §-ában szabályozott áru hamis megjelölése bűncselekmény.

2.4. A jogérvényesítés egyéb módjai

Az iparjogvédelmi jogok tekintetében további eszköz az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 152. §-a, amely szabálysértéséként is szankcionálni rendeli az iparjogvédelmi jogok megsértését.

A Tpvt. 8. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja értelmében a fogyasztók megtévesztésének minősül, ha az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel, mint például más védjeggyel vagy földrajzi árujelzőjével jogosulatlanul, illetve megtévesztésre alkalmas módon látják el.

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára és a termékek ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 124/2007. (V. 31.) Korm. rendelet 9. §-ának (1) bekezdése és 14. §-ának (2) bekezdése értelmében fogyasztóvédelmi hatósági vizsgálat tárgya, hogy a termékek forgalmazása során megvalósul-e a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló, 2006. március 20-i 510/2006/EK tanácsi rendelet (510/2006/EK rendelet) 13. cikkének (1) bekezdése, valamint a Vt. 109. §-ának (2) bekezdése alapján a földrajziárujelző-oltalom megsértése.

3. A szellemi tulajdonjogok érvényesítésének intézményrendszere

A szellemi tulajdonjogok érvényesítésével összefüggő feladat- és hatáskör-eloszlás az állami szervek között igen színes képet mutat. Ami az állami szervezetrendszerrel illeti, a szellemi tulajdonjogok érvényesítésével összefüggő feladatok teljesítésében a következő szervek vesznek részt:

— a *bíróságok*, polgári és büntetőügyekben egyaránt: a bírósági szervezetrendszeren belül a szellemi tulajdonjogok megsértése esetén polgári ügyekben különösen a Fővárosi Bíróság és a Fővárosi Ítéltábla járnak el, valamint szerzői jogi ügyekben a megyei bíróságok is. Szintén megyei bírósági hatáskörbe tartozik a Tpvt. 6. §-a alapján a jellegbitorlási ügyekben történő eljárás;

— az *ügyészség* és a *rendőrség*: a Btk. 329–329/D. §-ai és 296. §-a alapján indult büntetőeljárásokban főszabályként a rendőrség jár el nyomozóhatóságként;

— a *Vám- és Pénzügyőrség*: e szerv jár el nyomozóhatóságként a Btk. 329–329/D. §-aiban és 296. §-ában meghatározott bűncselekmények esetében, ha azokat a Vám- és Pénzügyőrség észleli, vagy a feljelentést a Vám- és Pénzügyőrségnél teszik meg. A vámhatóság látja el továbbá a 1383/2003/EK tanácsi rendeletből és az annak végrehajtását szolgáló 371/2004. (XII. 26.) Korm. rendeletből adódó feladatokat, valamint a 816/2006/EK rendelet alapján a vámhatóságra háruló feladatokat;

— a *községi, városi, megyei jogú városi és a fővárosi kerületi jegyző* jár el szabálysértési hatóságként az iparjogvédelmi jogok megsértése szabálysértés esetén;

— a *Gazdasági Versenyhivatal* hatáskörébe tartozik a fogyasztók megtévesztése esetén történő fellépés, például abban az esetben, ha az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el;

— a *Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság* hatáskörébe tartozik a fogyasztói érdekek védelmével összefüggő hatósági fellépés a bitorolt, illetve a hamisított áruk tekintetében is, azok fogyasztóvédelmi szempontú ellenőrzése útján, továbbá e hatóság –a Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal létrehozásáról szóló 66/2003. (V. 15.) Korm. rendelet 6. §-ában

foglaltak alapján eljárva – együttműködik más hatóságokkal a földrajziárjelző-oltalom megsértése tekintetében [510/2006/EK rendelet 13. cikk (1) bek., Vt. 109. § (2) bek.] végzett ellenőrzések során;

— a *Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal* a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság mellett szintén ellenőrzi, hogy a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek esetében az 510/2006/EK rendelet és a Vt. alapján megvalósul-e a földrajziárjelző-oltalom megsértése;

— az *igazságügyi és rendészeti miniszter* hatáskörébe tartozik az iparjogvédelemről és a szerzői jogról szóló jogszabályok előkészítése, illetve – felhatalmazás alapján – ilyen tárgyú miniszteri rendeletek kiadása [164/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 3. § (2) bek. *i*) pont];

— az *oktatási és kulturális miniszter* a kultúráért való felelőssége körében felel a szerzői és szomszédos jogokkal összefüggő egyes állami feladatok ellátásáért, nyilvántartást vezet a szerzői és szomszédos jogok közös kezelését végző egyesületekről, továbbá felügyeletet gyakorol e szervezetek felett, valamint együttműködik az igazságügyi és rendészeti miniszterrel és a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökével a szerzői joggal kapcsolatos jogszabályok, valamint a nemzetközi szerzői jogi egyezmények előkészítésében [167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 7. § (1) és (5) bek.];

— a *földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter* felel a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek eredetvédelméről, továbbá az élelmiszerek ellenőrzéséről szóló jogszabályok előkészítéséért, illetve kiadásáért, továbbá ellátja a minőségvédelmi, minőség szabályozási, minőségpolitikai feladatokat az eredetvédett és hagyományos termékek területén [162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 4. § (8) bek. és 10. § (2) bek. *b*) pont];

— a *nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter* hatáskörébe tartozik a gazdasági versenyképesség javításával összefüggő jogszabályok előkészítése, és – a gazdaságpolitikáért való felelőssége körében – ellátja a gazdasági versenyképesség javításával kapcsolatos kormányzati feladatok összehangolását [138/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 3. § (1) bek. *a*) pont és 5. § (2) bek.];

— a *kutatás-fejlesztésért felelős tárca nélküli miniszter* felel a kutatás-fejlesztésért és a technológiai innovációért, előkészíti továbbá az iparjogvédelmi támogatásokról szóló jogszabályokat [103/2008. (IV. 29.) Korm. rendelet 1. § *a*) pont és 3. § (1) bek. *d*) pont]. A kormányhivatalokat felügyelő miniszterek kijelöléséről szóló 8/2006. (XII. 23.) ME rendelet 1. §-ának *f*) pontja értelmében a kutatás-fejlesztésért felelős tárca nélküli miniszter látja el a Magyar Szabadalmi Hivatal felügyeletét;

— a *Magyar Szabadalmi Hivatal* (MSZH) az Szt. értelmében kezdeményezi új iparjogvédelmi és szerzői jogi jogszabályok megalkotását, illetve a szabályozás módosítását, és részt vesz e jogszabályok előkészítésében [Szt. 115/J. § (4) bek.], terjeszti a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos ismereteket, fejleszti az iparjogvédelmi és a szerzői jogi kultúrát; tájékoztatással, ügyfélszolgálattal, szaktanácsadással és más eszközökkel gyarapítja a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – iparjogvédelmi és szerzői jogi ismereteit, előmozdítja körükben a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartását, továbbá közreműködik a szellemi tulajdonjogok hatékony érvényesítéséhez szükséges feltételrendszer kialakításában és továbbfejlesztésében [Szt. 115/K. § *d*) és *e*) pont], valamint vizsgálja és elemzi a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó jogszabályok hatályosulását, felméri és értékeli e jogszabályok alkalmazásának hatásait, tapasztalatait [Szt. 115/J. § (3) bek.];

— a *Szerzői Jogi Szakértői Testület* és az *Iparjogvédelmi Szakértői Testület* egyaránt fontos szerepet tölt be a szellemi tulajdonjogok érvényesítésében a szerzői jogi, illetve iparjogvédelmi szakkérdésekben – polgári és büntetőügyekben – adott, illetve megkeresés alapján elkészített szakvéleményeiben.

Végül az intézményrendszer részét képezi az „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos. A kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól szóló 1074/2007. (X. 1.) Korm. határozat módosításáról szóló 1002/2008. (I. 25.) Korm. határozat, amely 2008. február 1-jén lépett hatályba, egyfelől kibővítette az „Új rend és szabadság” programért felelős kormánybiztos hatáskörét a szellemi tulajdon védelme érdekében teendő feladatokkal, másfelől pedig létrehozta a Hamisítás Elleni Nemzeti Testületet, amely testület – javaslattevő, véleményező és tanácsadói feladatokat ellátó szervként – segíti a kormánybiztost a szellemi tulajdon védelmével összefüggő új feladatainak ellátásában.

4. A jogsértések elterjedésének és mértéknek alakulása, az ismert statisztikai adatok

4.1. Bevezetés

A szellemi tulajdonjogok megsértése, ezen belül a termékhamisítás, illetve a kalóztermékek előállítás és forgalmazása nem új keletű jelenség a világgazdaságban, de az elmúlt években a globalizáció térhódításával, a nemzetközi kereskedelem gyorsütemű növekedésével és az új technológiák megjelenésével a szellemi tulajdonjogokat sértő tevékenység soha nem látott méreteket öltött. A hamisított, illetve kalóztermékek előállítása és értékesítése egyszerűsödött; a tömeggyártás és a globális piac következtében pedig az üzlet volumene – és ezáltal a belőle származó haszon – a sokszorosára növekedett. Mindehhez járul az is, hogy a társadalom egy jelentős részében igény mutatkozik az eredetinél sok esetben jóval kedvezőbb áron megszerezhető jogsértő áruk iránt, ami az ilyen jellegű jogsértésekkel szembeni társadalmi elutasítás alacsony fokának egyik indokául szolgál.

A szellemi tulajdonnal összefüggő jogsértések által leginkább érintett ágazatok a következők:

- kreatív és informatikai iparágak: zeneipar, filmipar, könyvkiadás, videogyártás, szoftveripar;
- a védjegy- és földrajziárjelző-bitorlással fenyegetett iparágak: dohányipar, kozmetikai ipar, ruha- és cipőipar, óraipar, bőripar, szeszesital-ipar;
- fogyasztói elektronika, játékipar;
- gyógyszeripar;
- alkatrészgyártás.

4.2. Nemzetközi és európai kormányzati és nem-kormányzati statisztikai adatok

A hamisítás, illetve a kalóztevékenység nagyságára vonatkozóan különböző becslések léteznek.

Az *Európai Bizottság* 1999-ben végzett felmérése szerint az Európai Unióban a hamisított áruk aránya a gépjárműalkatrész-gyártás területén 5–10%, a videogyártás területén 15%, a szoftveriparban 39%, a textiliparban 10–16%, a ruházati iparban 20%, a zeneiparban 15%, a filmiparban 16% volt az ezredfordulón.

Az Európai Bizottság adatai szerint 2006-ban az európai vámszervek 37 334 esetben 128,6 millió darab hamis árucikket foglaltak le, amelyből 2,7 millió volt a hamis gyógyszerek, 1,6 millió pedig a hamis kozmetikai termékek mennyisége. A lefoglalt hamis áruk 79%-a Kínából származott. A 2007. évi adatok azt mutatták, hogy a lefoglalt hamis

termékek mennyisége 79 millióra csökkent, ugyanakkor a lefoglalások száma 17%-kal növekedett (43 671). Ennek fő oka a Bizottság szerint az lehet, hogy a kockázatok csökkentése érdekében a jogsértők kisebb mennyiségeket továbbítanak, különösen küldeményként, postai úton, figyelemmel az internetes eladások számának növekedésre is. A cigaretták és a CD-k, illetve DVD-k kivételével jelentős növekedés figyelhető meg az egyes termékcsoportokban: hamis kozmetikai termékek: 264%-os növekedés, játékok: 98%-os növekedés, gyógyszerek: 51%-os növekedés. A jogsértő áruk fő forrása továbbra is Kína (közel 60%). A legnagyobb arányban lefoglalt termékek 2007-ben a cigaretták és a ruházati termékek voltak (35%, illetve 22%).

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2007. április 20-án határozatot fogadott el a hamisítás és a hamisított termékekkel való kereskedelem elleni fellépésről. A határozat utal arra, hogy a termékhamisítás, ami a feketegazdaság komoly hányadát teszi ki, a világkereskedelem 9%-ára tehető.

Az OECD 35 országra kiterjedő felmérése szerint a vámszervek által lefoglalt hamisított áruk értéke 2005-ben 768 millió US dollár volt. A hamis áruk aránya a ruházati iparban (30,6%) és a villamos gépiparban (26,8%) volt a legmagasabb.

A Centre for Economics and Business Research 2000-ben kiadott jelentése 17 ezerre becsüli az évi munkahelyvesztést, ami az összesített GDP-t évente közel 8 milliárd euróval csökkenti.

Az International Chamber of Commerce legfrissebb, 2007. évi becslése szerint az üzleti szféra teljes vesztesége évi 600 milliárd US dollár, és Európai Unió az elmúlt 10 évben több mint 100 ezer munkahelyet veszített el a hamisított termékek kereskedelme következtében.

A Business Software Alliance 2007. évi adatai szerint a szoftverkalózkodás aránya az Európai Unión belül 36%, ami közel 1 milliárd US dolláros veszteséget jelent az iparágban.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) adatai szerint az afrikai kontinens országaiban forgalomban lévő gyógyszerek mintegy 80%-a hamisított.

4.3. Hazai helyzetkép

Az OECD már említett felmérésének 2007-ben kiadott zárójelentése a hamisítás és a kalózkodás jelenlegi helyzetének értékelése kapcsán Magyarország esetében rögzíti, hogy a tevékenységek volumene nő, a hamisítással érintett termékek köre a luxuscikkekről az általános fogyasztási cikkek felé mozdult el. Ugyanakkor nem tapasztalható növekedés a közegészségre és a közbiztonságra veszélyes hamisított termékek esetében. A jelentés megállapítja, hogy – a többi országhoz hasonlóan – hazánkban is nő az Interneten keresztül folytatott illegális tevékenység, továbbá a szervezett bűnözéssel is tényezőként kell számolni a hamisítás és a kalózkodás elleni küzdelemben. Az Európai Unió legtöbb tagállamához és az Egyesült Államokhoz hasonlóan Magyarország esetében is dinamikusan emelkedett a határokon lefoglalt hamisított termékek köre és értéke. A jelentés az adatok értékelése és bemutatása során többféle indexálási rendszert is alkalmaz annak érdekében, hogy az egyes országok adatai, ezen országok hamisítással való érintettsége megfelelően összehasonlítható legyen. Ilyen aggregált értékmutatók (pl. *general trade-related index of counterfeiting* stb.) alapján összeállított táblázatokban Magyarország általában a vizsgált országok hamisítással

kevésbé érintett felső középszintjében található (a vizsgálat az OECD tagállamain túlmenően a fejlődő országokra is kiterjedt). Néhány adat: a jelentés szerint a 2005-ben történt foglaltások alapján a hamisított termékek értéke Magyarországon 15 796 394 US dollár volt.

Az Amerikai Egyesült Államok kereskedelmi képviselőjének hivatala (USTR) évente készít jelentést a kereskedelmi partnereknek minősülő országok (köztük Magyarország) szellemi tulajdon-védelmi helyzetéről (*Special 301 Report*); a kereskedelmi kapcsolatok tekintetében a szellemi tulajdonjogok megsértésében élen járó országokról pedig – rövid értékelésekkel ellátott – listákat vezet. Az ún. *Priority Watch List*-re a szellemi tulajdon védelmével, az ezzel összefüggő jogérvényesítéssel és a piacra jutással kapcsolatosan – az USTR megítélése szerint – súlyos hiányosságokkal küzdő országok kerülnek, a *Watch List* pedig a problémás, de a *Priority Watch List*-re nem kerülő országok jegyzéke. Magyarország évek óta – így 2007-ben és 2008-ban is – szerepel az ún. megfigyelni kívánt országok listáján (*Watch List*), többek között Kanadával, Olaszországgal, Lengyelországgal, Litvániával, Romániával egyetemben. A legfrissebb jelentés Magyarország esetében az internetes szerzői jogsértéseket és a gyenge bírósági jogérvényesítési hatékonyságot emeli ki.

A Vám- és Pénzügyőrség adatai szerint a leggyakrabban hamisított termékek a felső- és alsóruházat, valamint a lábbelik, a kozmetikumok, valamint a szerzői jog megsértésével előállított és forgalmazott hang- és képhordozók, illetve szoftverek.

A hazai nyomozóhatóságok a hamisítással összefüggő bűncselekményekről nyilvántartást vezetnek. A Vám- és Pénzügyőrség adatai szerint a hatáskörébe tartozó, áruhamisításhoz kapcsolódó felderített jogsértések valamennyi vizsgált területen – esetszám, elkövetési érték, lefoglalt érték – az alábbi változásokat mutatják.

A Vám- és Pénzügyőrség által felderített áru hamis megjelölése bűncselekmény főbb adatainak alakulása:

	Esetszám	Elkövetési érték (Ft)	Lefoglalt érték (Ft)
2000	119	1 905 512 457	66 953 083
2001	358	1 017 442 569	428 204 019
2002	882	2 126 336 239	1 676 835 928
2003	155	794 390 723	341 139 385
2004	275	301 309 166	232 729 561
2005	630	15 181 185 064	4 150 784 218
2006	735	5 124 990 809	4 641 393 577
2007	401	2 637 343 737	2 963 860 819
2008. március 31.	699	404 673 512	672 191 579

Forrás: VPOP BIG

Kiemelkedő a kimutatásban a 2002. év esetszáma, illetve az ahhoz kapcsolódó elkövetési érték. Ezt követően a 2005–2006. években – a korábbi visszaesést követően – ismét jelentősen emelkedtek a jogsértések mutatói. A 2007-ben tapasztalható csökkenést vélelmezhetően a 2006. szeptember 15. napjával hatályba lépett, jelentős nyomozóhatósági hatáskörbővítésből adódó feladatokhoz kapcsolódó hangsúlyáthelyezés eredményezte, azonban 2008-ban az I. negyedéves adatok ismét emelkedő tendenciát jeleznek. Az elkövetési érték alapján becsülhető, hogy a jogsértések milliárdos nagyságrendű bevételkiesést okoznak a hazai és uniós vállalkozásoknak, illetve közvetett módon az állami és európai közösségi bevételek jelentős csökkenését is eredményezik. A lefoglalt értékek a forgalomból

ténylegesen kivont termékek értékét fejezik ki. Ez az adat is jelzi, hogy – a minőség kérdését nem érintve – esetenként több tízmillió, gyakran több százmillió forint értékben kerül a kereskedelembé hamis áru.

A Vám- és Pénzügyőrség által felderített szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekmény főbb adatainak alakulása:

	Esetszám	Elkövetési érték (Ft)	Lefoglalt érték (Ft)
2000	8	552 229 900	0
2001	146	596 042 225	0
2002	83	78 167 093	67 637 674
2003	427	142 164 670	98 214 986
2004	137	53 222 490	19 334 977
2005	140	106 345 095	62 409 306
2006	245	283 705 881	144 553 785
2007	457	1 008 476 082	881 521 134
2008. március 31.	187	81 088 262	63 802 518

Forrás: VPOP BIG

A rendőrség legutolsó három évre vonatkozó adatai részletesebben is bemutatják a hamisítással érintett egyes termékeket és árukat:

Egyes ismertté vált bűncselekmények számának alakulása az elkövetés tárgya szerint a 2005–2007. években			
Elkövetés tárgya:	2005. év	2006. év	2007. év
Áru hamis megjelölése			
nincs adat	459	631	398
Bitorlás			
képzőművészeti alkotás	1	0	0
egyéb szellemi alkotás	0	1	0
terv, tervrajz	1	0	0
szoftver	6	0	0
egyéb szellemi termék	0	1	1
Bitorlás összesen:	8	2	1
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése			
szoftver	13474	13505	11842
kalózkazetta, illegálisan másolt CD, DVD	4468	4063	5503
egyéb szellemi termék	5107	1977	2689
egyéb hamisítvány	482	752	2258
egyéb szellemi alkotás	2105	2374	1827
egyéb szórakoztató elektronika	3628	4125	1340
CD, DVD lemez			1121
egyéb művészeti alkotás	709	1599	548
egyéb tárgy	865	695	476
számítógép, számológép	868	265	409
hanglemez, könyv	452	474	367
hamis művészeti alkotás	844	319	291

egyéb	243	519	286
zeneművészeti alkotás	1665	1529	216
egyéb kultúrcikk	512	302	203
magnó-, videokazetta	506	255	147
irodalmi alkotás	10	151	142
elektronikus játék	237	298	100
képzőművészeti alkotás	24	60	61
egyéb tudományos mű vagy alkotás	29	53	41
védjegy	4	48	22
minta	1		1
egyéb dokumentum		79	1
egyéb könnyűipari termék	1101		0
találmány	1		0
terv, tervrajz	2	2	0
gyártási eljárás	63	1	0
sajtótermék	1	1	0
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése összesen:	37401	33446	29891
Iparjogvédelmi jogok megsértése			
nincs adat	103	114	154
Bűncselekmények összesen:			
	37971	34193	30444

Forrás. ORFK

Egyes ismertté vált bűncselekmények számának alakulása az elkövetés eszköze szerint a 2005–2007. években			
Elkövetés eszköze:	2005. év	2006. év	2007. év
Áru hamis megjelölése			
nincs adat	459	631	398
Bitorlás			
nincs adat	8	2	1
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése			
audioeszközök	3487	3080	4920
videoeszközök	1924	1005	1045
nyomdai eszközök	89	409	152
számítástechnikai hardvereszközök	22652	22511	18215
számítástechnikai szoftvereszközök	9249	6441	5559
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése összesen:	37401	33446	29891
Iparjogvédelmi jogok megsértése			
nincs adat	103	114	154
Bűncselekmények összesen:			
	37971	34193	30444

Forrás. ORFK

Egyes ismertté vált bűncselekmények számának alakulása eljáró szerv szerinti bontásban a 2005–2007. években			
Eljáró szervek:	2005. év	2006. év	2007. év
Rendőrség			
Áru hamis megjelölése	322	470	159
Bitorlás	8	2	1
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	37033	33343	27905
Iparjogvédelmi jogok megsértése	75	77	33
Rendőri eljárások összesen:	37438	33892	28098
VPOP			
Áru hamis megjelölése	137	161	238
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	90	64	1800
Iparjogvédelmi jogok megsértése	28	37	121
VPOP-eljárások összesen:	255	262	2159
Ügyészség			
Áru hamis megjelölése			1
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	278	39	186
Ügyészségi eljárások összesen:	278	39	187
Bűncselekmények összesen:			
	37971	34193	30444

Forrás: ORFK

Egyes ismertté vált bűncselekmények esetében az okozott és a megtérült kár, valamint a kárbiztosítási mutató alakulása a 2005–2007. években

Bűncselekmény megnevezése:	2005			2006			2007		
	okozott kár	megtérült kár	kárbiztosítási mutató (%)	okozott kár	megtérült kár	kárbiztosítási mutató (%)	okozott kár	megtérült kár	kárbiztosítási mutató (%)
Áru hamis megjelölése	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Bitorlás	1 455 000	0	0,0	30 000	0	0,0	600 000	0	0,0
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	1 947 947 500	91 634 700	4,7	1 632 737 300	98 700 800	6,0	2 242 122 200	137 849 600	6,1
Iparjogvédelmi jogok megsértése	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Bűncselekmények összesen	1 949 402 500	91 634 700	4,7	1 632 767 300	98 700 800	6,0	2 242 722 200	137 849 600	6,1

Forrás: ORFK

Az amerikai egyesült államokbeli szerzői jogi érdek-képviselői szervezet, az *International Intellectual Property Alliance* (IIPA) adatai szerint a szerzői jogok megsértése hazánkban a szoftver-, a film-, a lemezipar és a könyvkiadás területén bontakozott ki a legerőteljesebben. A 2008 elején közreadott 2007. évi jelentés szerint a magyar üzletiszoftverpiac 42%-át, a szórakoztatászoftver-piac 79%-át és a lemezipiac 35%-át kalóztermékek tették ki.

A *Business Software Alliance* évről évre kiadott jelentésében a magyarországi szoftverkereskedésről a következő adatokat tartalmazza:

	A szoftverkereskedés aránya	Veszteségek (millió USA dollár)
2007	42%	125
2006	42%	111
2005	42%	106
2004	44%	126
2003	42%	96

A legjelentősebb magyarországi ipari befektetőket tömörítő *Magyar Európai Üzleti Tanács* (HEBC) 2006. évi jelentése szerint a szürkegazdaság nagysága eléri a GDP 15–20%-át. Számos területre kiterjed, így többek között a szellemi tulajdon elleni bűncselekményekre (szerzői jogokat, illetve védjegy- és szabadalmi jogokat sértő bűncselekmények), vám- és jövedéki bűncselekményekre (termékhamisítás, csempészet). Ékes példaként szolgál erre a dohánypiac, ahol 20%, illetve a parfümpiac, ahol 50% a hamis termékek aránya, de szinte nincs olyan iparág, amely ne szenvedne az illegális gazdaságtól mint versenytársától (szoftveripar, elektronika, járműipar, könnyűipar, gyógyszeripar).

Az *Audiovizuális Művek Szerzői Jogait Védő Közcélú Alapítvány* (ASVA) közlése szerint a filmipar 2005-ben megközelítőleg 102 millió USD bevételtől esett el a kalóztevékenység következtében. Az egy főre vetített „veszteséglistán” Magyarország – Franciaország, Spanyolország és Nagy-Britannia után – a negyedik helyet foglalta el. A jogvédő szervezetek szerint Magyarországon tízből kilenc letöltés illegális, illetve tíz DVD-ből hét nem eredeti. A magyarországi jogvédő szervezetek becslése szerint a szerzői jog megsértése miatt az érintett iparágakban évente nagyságrendileg 100 milliárd Ft kár éri az országot.

A másolt adathordozókhoz való hozzájutás tekintetében készített felmérések 2005-ben és 2006-ban azt mutatták, hogy a megkérdezettek 24%-a vásárlás útján jutott hozzá másolt műpéldányhoz. Ez az adat igen jelentős mértékű jogsértésre utal az engedély nélküli másolatkészítés és a másolatok értékesítése körében. Ugyanezt fejezi ki az a tény is, hogy 2005-ről 2006-ra 300%-kal nőtt a másolt DVD-k száma. A másolt CD-ket birtoklók életkori adatai pedig azt mutatták, hogy a 20 év alattiak kétszer-háromszor annyi másolt CD-vel rendelkeznek, mint a 20 év felettiak.

5. A jogsértések gazdasági-társadalmi hatásai

A szellemi tulajdonjogok megsértése számos kedvezőtlen gazdasági és társadalmi hatással jár. Ezek közé a következők tartoznak:

— a jogsértő termékek elveszik a piacot a jogtisza termékek gyártói elől, ami számukra értékesítési bevételkiesést jelent. Az EU-ban a ruházati szektorban az elmaradt bevételek 1266 millió euróra rúgtak, a kozmetikai ágazatban a bevételek elmaradása meghaladta az 550 millió eurót, a játékok és sportcikk esetében a 625 millió eurót, a gyógyszeripar pedig közel 300 millió eurós veszteséget könyvelhetett el a jogsértések következtében az ezredfordulón;

— a jogtisza termékek gyártóinál elkönyvelt piacvesztés vagy piacszugorodás a munkahelyek számának csökkenését eredményezi. Az európai gépjármű-alkatrészgyártás területén 30 ezer munkahely veszett el, és hasonló volt a munkahely-vesztés nagyságrendje az európai audiovizuális iparban és a textiliparban is;

— az állami költségvetés adó-, vám- és illetékbevételektől esik el. Az EU tagállamai az ezredfordulón például a hangfelvételek ágazatában 100 millió euró áfabevételről voltak kénytelenek lemondani;

— a jogérvényesítés költségei növekednek;

— a jó hírű termék külföldi gyártója számára kevésbé vonzó befektetési terepet jelent az az ország, ahol virágzik a kalóztermékek gyártása és gyenge a jogérvényesítés, ami hozzájárulhat a közvetlen külföldi tőkebefektetések csökkenéséhez;

— kárt szenvedhet az eredeti termék *goodwill*-je;

— aláássa az innovációt és a gazdaság versenyképességét, veszélyezteti a kulturális sokféleséget, a kulturális ipar fennmaradását;

— a hamisított termékek adott esetben veszélyt jelenthetnek a fogyasztók egészségére;

— a hamisítás – azzal, hogy a szervezett bűnözés egyre meghatározóbb megjelenési formájává válik – fenyegeti a közrendet és a közbiztonságot.

A hamisítás gazdasági-társadalmi hatásairól a következő táblázat nyújt összefoglaló áttekintést:

Hatásterület	Fontos hatások megnevezése
A jogosultakra gyakorolt hatások	
Értékesítés volumene	A jogsértő termékek miatt csökken a jogtisztá termékek értékesítésének volumene. (A hamisított termékek elvonják a fizetőképes keresletet a jogtisztá termékek elől a piacon.)
Árak	Alacsonyabb árak a másodlagos piacon és/vagy hasonló termékek növekvő termelése árcsökkentésre irányuló nyomást okoz az elsődleges piacon.
Költségek	A hamisítás és a kalóztevékenység felderítése, a tudatosságnövelő kampányok, a jogi eljárások, a kalózzellenes csomagolás és elosztás megnövelik a jogosultak költségeit.
Márka és márkavérték	Az elsődleges piacon a hamisítás negatív hatást gyakorolhat a márkára, mivel a hamisított termék minősége általában átlagon aluli; a márká felhívítása csökkentheti a márká kelendőségét.
Cégszintű innováció	A gyenge szellemi tulajdon-védelem negatívan hat a K+F befektetésekre.
A fogyasztóra gyakorolt hatások	
Minőség	A hamisítás és a kalózkodás tárgyát képező termékek gyakran gyenge, átlagon aluli minőségűek.
Árak	A hamisítás és a kalózkodás tárgyát képező termékek ára a másodlagos piacon általában az eredeti cikkek áránál alacsonyabb.
Egészség, biztonság	A hamisított termékek gyakran gyenge minőségűek, és ez bizonyos termék kategóriák (pl. gyógyszerek, élelmiszerek) esetében komoly egészségügyi kockázatot jelenthet.
Kormányzatra gyakorolt hatások	
Bevételek	A legtöbb esetben a hamisítás és a kalóztevékenység rejtett, valamint tilalmas volta miatt adóbevétel-kiesést is okoz, ami miatt csökkenhet az állami pénzügyi erőforrások nagysága.
Társadalmi-gazdasági hatások	
Növekedés és kereskedelem	A vállalati innováció alacsonyabb szintje a gazdasági növekedés lassulását idézheti elő, aminek következtében csökken a jólét. A szellemi tulajdonjogok megsértésének összesített hatása a növekedésre és a kereskedelemre bizonytalan.
Foglalkoztatottság	A hamisítás és a kalózkodás eredménye lehet a foglalkoztatottság eltolódása a szellemi tulajdonjog jogosultja által fenntartott munkahelyekről más, feltehetően bizonytalanabb munkahelyekre.
Bűnözés	A hamisítás és a kalózkodás magas jövedelmezőségi szintje, valamint a tevékenységek szervezett bűnözéssel való erős összefonódása előmozdítja a bűnözést és a korrupciót.
Fejlődő gazdaságok	A fejlett országok jogosultjai szellemi tulajdonjogának megsértése elősegítheti ugyan a gazdasági aktivitást és fejlődést, de az ebből adódó előnyöket ellensúlyozza a közvetlen külföldi befektetések alacsonyabb volumene, a külföldi technológia-transzfer mérséklődése és a kereskedelmi partnerekkel való konfliktusok növekedése.

6. A hamisítás elleni fellépés nemzetközi tapasztalatai

A szellemi tulajdonjogokat sértő tevékenység méreteinek növekedése és káros hatásai az 1990-es évektől kezdődően egyes nemzetközi szervezeteket, az Európai Uniót és bizonyos

tagállamait egyaránt arra ösztönözték, hogy koordinált formában lépjenek fel a szellemi tulajdonjogok megsértése ellen.

6.1. Jogérvényesítés az Európai Unióban

Az Európai Bizottság 1998-ban tette közzé az ún. Zöld Könyvet a hamisítás és a kalózkodás elleni küzdelemről [*Green Paper, Combating Counterfeiting and Piracy in the Single Market*, COM(98)569], majd 1999-ben a helyzet orvoslására cselekvési tervet dolgozott ki. A cselekvési terv azonnali intézkedést igénylő feladatként jelölte meg

- a jogérvényesítésre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítésére irányelvjavaslat kidolgozását;
- a jogérvényesítéssel érintett hatóságok képzését;
- a jogsértésekre vonatkozó statisztikai adatok összegyűjtésére és elemzésére szolgáló módszertan kidolgozását.

E cselekvési terv végrehajtásának első fontos eredménye a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: jogérvényesítési irányelv) elfogadása volt. A jogérvényesítési irányelv célja az iparjogvédelmi és a szerzői jogok megsértése elleni fellépés hatékonyabbá tétele az e jogok érvényesítésére irányadó tagállami jogszabályok közelítése útján. Magyarország az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és a szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló, 2006. április 15-én hatályba lépett 2005. évi CLXV. törvénnyel tett eleget jogharmonizációs kötelezettségének.

A jogérvényesítési irányelvre tekintettel elfogadott új rendelkezések a magyar iparjogvédelmi és szerzői jogban nagyrészt már az irányelv elfogadását megelőzően is ismert és alkalmazott jogintézményeket igazították hozzá az európai közösségi jogi követelményekhez. Így módosultak például – a szellemi tulajdonjogokat érintő jogsértések esetében – az előzetes bizonyítás és az ideiglenes intézkedések polgári eljárásjogi szabályai, illetve változtak a biztosítási intézkedésekre vonatkozó rendelkezések. Lényeges újítást jelentett azonban a különböző adatok szolgáltatására vonatkozó igények bővítése az érintett jogszabályokban. Összességében elmondható, hogy a szellemi tulajdonjogok hatékonyabb érvényesítését célzó irányelv – nemzetközi elismerést keltő – gyors és sikeres hazai adaptálása, a jogérvényesítés reformjában kimunkált megoldások lehetővé teszik a magyar érdekek és a méltánylandó befektetői törekvések EU-konform egyensúlyát.

Fontos megemlíteni, hogy a jogérvényesítési irányelv 18. cikke – abból a célból, hogy a közösségi jogszabály alkalmazásának eredményeit megfelelően értékelni lehessen – azt a kötelezettséget is előírja a tagállamok számára, hogy 2009. április 29-i határidővel készítsenek jelentést az Európai Bizottság részére az irányelv transzpozíciójának hatásairól. Ez a jelentés azonban nem merülhet ki a közösségi rendelkezések nemzeti leképeződéseinek felsorolásában, hanem adatokat kell tartalmaznia az új szabályok hároméves tagállami alkalmazására nézve is. Az Európai Bizottság a nemzeti jelentések alapján készíti el saját jelentését, amelyben szükség szerint akár a jogérvényesítési irányelv módosítását is javasolhatja.

A szellemi tulajdonjogok érvényesítésére vonatkozó büntetőjogi szabályozás harmonizálása céljából az Európai Bizottság 2006 áprilisában javaslatot tett a szellemi tulajdonjogok érvényesítését célzó büntetőjogi intézkedésekről szóló irányelvre. E javaslat

többek között rendelkezik a bűncselekménynek minősítendő magatartásokról, a jogsértés esetén alkalmazandó szankciók típusairól és mértékéről (ideértve a jogi személyekkel szemben alkalmazható büntetőjogi szankciókat is), a kiterjesztett elkobzási hatáskörökről, a közös nyomozócsoportokról és a büntetőeljárás kezdeményezésének szabályairól. A javaslat tárgyalása egyelőre lekerült a napirendről, ugyanakkor az Európai Unió Tanácsának elnökségi feladatait 2008 második félévétől 2009 végéig – félévente történő váltásban – ellátó Franciaország, Csehország és Svédország újra foglalkozni kíván a kérdéssel.

6.2. Uniós és nemzetközi programok, kezdeményezések

6.2.1. Európai Unió és egyéb nemzetközi szervezetek

A jogérvényesítési irányelv megalkotása mellett az Európai Unió, illetve annak Bizottsága a jogérvényesítéssel összefüggésben vagy ahhoz is kapcsolódóan számos programot és projektet indított, illetve támogat, amelyek közül a következők emelendők ki:

— *IP4Inno project*: kis- és középvállalkozások tudatosságának növelése a szellemi tulajdon területén. A projekt 2007 januárjától 2008 decemberéig tart;

— *IPR awareness and enforcement project*: különösen a kis- és középvállalkozások támogatása a jogérvényesítés terén; a projekt 2007 végén kezdődik és 2010 őszéig tart;

— *IPR Expert Group*: e testület célja, hogy ajánlásokat fogalmazzon meg arra vonatkozóan, hogy a kis- és középvállalkozások hogyan válhatnak e téren tudatosabbá és hasznosíthatnák jobban a szellemi tulajdonjogokat;

— *Best practices project*: e projektben, amely 2007 novemberétől 2009 márciusáig tart, a tagállami hatóságok és az ott működő vállalkozások képviselői vesznek részt; a projekt lezárásaként ajánlásokat fognak megfogalmazni a jogérvényesítéssel összefüggésben;

— *WHO Anti-counterfeiting International Medicinal Task Force*: ennek célja, hogy elfogadja a gyógyszerhamisítás elleni fellépés elveit.

A tagállami vámhatóságok – együttműködve a Bizottsággal és esetenként az Europollal, az Európai Csaláselleni Hivatallal és a Vám Világszervezettel – általában évente átfogó és koordinált akciót indítanak a hamisított termékek azonosítása és forgalomba kerülésük megakadályozása érdekében: 2005-ben „FAKE”, 2006-ban „DAN”, 2007-ben pedig „Diabolo” fedőnéven folytak igen jelentős eredményeket hozó műveletek, 2008 elején egy új munkacsoport jött létre a határokon átívelő műveletek koordinálása érdekében.

Az Európai Parlament 2008. április 11-én jelentést fogadott el a kulturális iparágak helyzetéről és fejlesztési lehetőségeiről. A jelentés kiemelten foglalkozik a különböző kultúraterületek terjesztését felgyorsító digitális szektorral és kihívásaival, így különösen a szellemi tulajdon, a szerzői jogok és a kalózkodás kérdéseivel. Az Európai Parlament felhívja továbbá az Európai Bizottságot, hogy a fogyasztók, kifejezetten az iskolai oktatásban résztvevők körében folytasson megelőző, felvilágosító és tudatosságnövelő tevékenységet a szellemi tulajdon tiszteletének fontosságáról.

A Vám Világszervezet az Interpollal együttműködve 2006-ban szellemi tulajdoni akciócsoportot hozott létre a nemzetközi műveletek összehangolására, és új megoldásokat keres a nemzetközi beszerzési csatornák ellenőrzésére és figyelemmel kísérésére.

6.2.2. OECD-projekt a hamisítás gazdasági hatásairól

Az OECD 1998-ban indította el a „Termékhamisítás és szellemi tulajdonjog-bitörítés gazdasági hatásai” című projektet, és hozta nyilvánosságra a hamisítás gazdasági hatásairól szóló elemzését, helyzetjelentését, amely széles termékkört és földrajzi területet felölelve nyújtott képet a termékhamisítás terjedelméről, gazdasági kihatásairól, bemutatóva a hamisítás elleni küzdelemre vonatkozó kormányzati és civil kezdeményezéseket. A projekt 2005-ben a Szellemi Tulajdon Világszervezete, a WIPO bevonásával folytatódott; e projektben Magyarország is részt vett. Az OECD-projekt keretében felmérés készült a tagországok hamisítás elleni kormányzati politikájáról, az üzleti szféra kezdeményezéseiről, valamint hat szektorban (az audiovizuális szektor, az autóipar, az elektromos alkatrészgyártás, az élelmiszeripar, a gyógyszeripar és a dohányipar) részletesen megvizsgálták a termékhamisítás különböző aspektusait. Az OECD a zárójelentést 2007 júniusában hozta nyilvánosságra.

6.2.3. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozata

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2007. április 20-án határozatot fogadott el a hamisítás és a hamisított termékekkel való kereskedelem elleni fellépésről. A határozat 5. pontja kiemeli: számos nemzetközi intézmény tett lépéseket a termékhamisítás ellen, ugyanakkor hiányzik egy átfogó és a gazdasági ágazatokat egyesítő stratégia a kérdésben. A Parlamenti Közgyűlés – többek között – egy hamisítás elleni nemzetközi egyezmény létrehozását sürgeti, és felhívja a tagállamokat arra, hogy indítsanak tudatosságnövelő kampányokat a termékhamisítás visszaszorítására.

6.3. Hamisítás elleni stratégiák és testületek

6.3.1. Európai gyakorlat

A fejlett ipari országokban rendkívül széles azoknak a civil szervezeteknek, szövetségeknek a köre, amelyeket a szellemi tulajdonjogok védelmének – és ezzel kapcsolatban a jogsértések felszámolásának – érdekében hoztak létre. A civil szféra mellett több országban kormányzati szintű stratégia-alkotó, koordinatív testületek hangolják össze a hamisítás elleni küzdelemben résztvevők tevékenységét. Erre az EU tagállamai közül Franciaország és az Egyesült Királyság nyújtja a legjellemzőbb mintát. E két ország mellett kiemelendő Spanyolország, Lettország és Portugália példája. Spanyolországban tárcaközi bizottság jött létre 2000-ben a szellemi tulajdonjogok megsértése elleni fellépésre. Lettországban 2006 márciusában hozták létre a Szellemi Tulajdonvédelmi Testületet, amelynek elnöke a lett igazságügy-miniszter. Lettország a 2007-től 2012-ig terjedő időszakra irányelveket fogadott el a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének előmozdítására; az irányelvekhez intézkedési terv is kapcsolódik. Portugáliában az egyes szervek közötti koordinációt előmozdítandó jött létre 2007 áprilisában a Hamisítás Elleni Egység, amelynek feladata a hamisítás elleni stratégia elfogadása. Ugyanezen célok elérése érdekében Svájcban 2005-ben megalakult a Hamisítás és Kalózkodás Elleni Platform (*Plattform gegen Fälschung und Piraterie*) kormányzati és nem-kormányzati tagok részvételével. Az együttműködési fórum 2007-től egyesületi formában folytatja a szellemi tulajdonjogok megsértése elleni tevékenységét.

6.3.2. Franciaország

Franciaországban 1995 áprilisában hozták létre a Hamisítás Elleni Nemzeti Bizottságot (*Comité National Anti-contrefaçon*, CNAC), amely a hamisítás elleni tevékenységben részt vevő szervezetek tevékenységét koordinálja. A francia kormány mind ez ideig a következő intézkedéseket hozta a hamisítás elleni küzdelem jegyében:

- a vámórség közreműködésével nemzeti cselekvési terv kidolgozása a hamisító hálózatok felszámolása érdekében;
- tudatosságnövelő, felvilágosító kampányok szervezése a nagyközönség számára;
- munkacsoport létrehozása a vámhatóság, a rendőrség, a csendőrség és a kancellária képviselőinek részvételével információcsere, közös akciók előkészítése és a tevékenységek koordinációja céljából;
- nyilvántartás létrehozása a vállalati védjegyekről abból a célból, hogy a rendőrség és a vámórség fel tudja ismerni a hamis árukat;
- francia szakértőkből álló, 50 országra kiterjedő hálózat létrehozása a francia cégek külföldön történő jogérvényesítésének elősegítése érdekében;
- kétoldalú kapcsolatok erősítése a jogérvényesítés hatékonyságának növelése érdekében;
- 3 főből álló munkacsoport létrehozása, amely a hamisított termékeknek az Internet közvetítésével történő terjesztése ellen küzd;
- francia kezdeményezések elindításával az Európai Unió hamisítás elleni tevékenységének előmozdítása;
- a szellemi tulajdonjogok érvényesítését szolgáló jogszabály-alkotási tevékenység.

A CNAC 2003–2004. évi akcióterve legfontosabb feladatként a tudatosság növelését, a jogsértések visszaszorítását, valamint a nemzetközi együttműködés fejlesztését jelölte meg. A CNAC tevékenysége 2006-ban és 2007-ben is ezt a három fő irányt követte. 2006-ban a CNAC tagjai nagyszabású kommunikációs kampányok, illetve a hamisításról szóló tájékoztató anyagok segítségével hívták fel a nagyközönség figyelmét a veszélyekre, a károkozásra. Vándorkiállításokat, kerekasztal-beszélgetéseket szerveztek, információs telefonközpontot hoztak létre, és szellemitulajdon-védelmi képzéseket szerveztek a szakmabeliek részére. Szigorították – elsősorban az új francia szerzői jogi törvény elfogadásával – a vonatkozó jogszabályokat, megerősítették a jogsértések visszaszorítására rendelkezésre álló eszközöket. Célzott akciók keretében jelentős mennyiségű hamisított termék került lefoglalásra, és számos eljárás indult az Interneten elkövetett jogsértések miatt. Franciaország növelte aktivitását a hamisítás elleni nemzetközi együttműködés terén is. A CNAC 2007. évi akcióterve a megelőző év eredményeire épül. A tudatosságnövelő kampányok sikerére való tekintettel a francia kormány döntése szerint 2007-ben az előző évhez hasonló kezdeményezésekre került sor, amelyek megvalósítására 1,5 millió euró nagyságú költségvetést hagytak jóvá.

6.3.3. Az Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság Kormánya 2004-ben nemzeti szellemitulajdon-védelmi bűnügyi stratégiát (*National IP Crime Strategy*) fogadott el, amelynek kidolgozásában az Egyesült Királyság szabadalmi hivatala (*UK Patent Office*, UKPO; 2007-ben megújult

elnevezéssel: *UK Intellectual Property Office*) vállalt tevékeny szerepet. A célkitűzések megvalósítását biztosítandó a stratégia rögzítette a hamisítás elleni koordinatív állami testületek szervezeti kereteit is. A stratégia végrehajtásának keretében a UKPO 2004 februárjában létrehozta a Szellemitulajdon-védelmi Bűnügyi Csoportot (*IP Crime Group*, a továbbiakban: Csoport), amely félévente tart tanácskozásokat. A Csoport egyrészt stratégia-végrehajtó funkciót tölt be, másrészt felügyeli a hamisítás elleni nagyobb bűnüldözési taktikai műveleteket.

2005-ben a Csoport a stratégia alapján cselekvési tervet készített, és meghatározta a feladatokat. A Csoport tevékenységét különböző munkacsoportok segítették (például védjegy-munkacsoport, kreatívipar-munkacsoport, speciális tanácsadó csoport), amelyek megvizsgálták a jogsértő termékek termelését, terjesztését és értékesítését, valamint felvázolták a fejlődési trendeket, felmérték az országnak okozott károk mértékét, és megkezdődött a tudatosságnövelő és kommunikációs stratégiák kidolgozása is.

A stratégia célul tűzte ki a kormányzati és a vállalkozói szféra, valamint a bűnüldözési szervek közötti együttműködés kialakítását, valamint évente az ún. nemzeti jogérvényesítési jelentés (*National Enforcement Report*) kidolgozását. A UKPO közreműködésével 2004-ben került első alkalommal a nyilvánosság elé a nemzeti jogérvényesítési jelentés, amely áttekintést nyújtott a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének helyzetéről a kormányzati szervek, a bűnüldözési szervek, illetve a jogosult gazdasági szervezetek szemszögéből. 2006-ban publikálták a második, 2007-ben pedig a harmadik jogérvényesítési jelentést.

A UKPO elkészítette a központi szellemitulajdon-védelemi bűnügyi adatbázist TELLPAT™ elnevezéssel, amelyet a rendőrség, a hírszerzés és a fogyasztóvédelem is fontosnak ismert el. Az adatbázis a gazdaságból és a bűnüldözési szervektől származó információkat tartalmazza a hamisított termékekről, és ezáltal segítséget nyújt a hamisítási trendek, a jogérvényesítési hiányosságok meghatározásában.